

DE BRAND VAN DE NOTRE-DAME « IK HEB JEZUS UIT DE KATHEDRAAL GERED »

TOEN de Notre-Dame in Parijs in de nacht van 15 april 2019 in lichterlaaie stond, was een van de pompiers op een heel bijzondere manier actief: abbé Jean-Marc Fournier, katholiek priester en aalmoezenier van het Parijse brandweerkorps, drong met gevaar voor zijn eigen leven binnen in de kathedraal om het H. Sacrament en de Doornenkroon van Christus te redden. Een journalist ondervroeg hem achteraf op het hoofdkwartier van de *Sapeurs-pompiers* :

« Waar was u toen men u verwittigde dat er brand was uitgebroken ?

« We zijn maandag in de Goede Week. Zoals elk jaar op die dag waren de militaire aalmoezeniers verzameld rond hun bisschop onder de Arc de Triomphe om eer te betuigen aan hun grote voorgangers. Vervolgens moest Mgr. Antoine de Romanet ons ontvangen op een kameraadschappelijk diner in de Militaire School. Wij stapten in onze auto's en zagen kort daarna boven de hoofdstad een soort van onheilspellende zwarte rookpluim hangen. Ik zet mijn gsm aan en merk dat er verschillende oproepen zijn vanuit het operationeel centrum : de kathedraal staat in brand.

« Hoe laat was het toen ?

« Geen idee. Misschien halfacht. De generaal verwacht me op het plein voor de kathedraal. Ik ga er naartoe en word ontvangen door een

luitenant-kolonel die me naar de commandopost voor de belangrijke personaliteiten brengt. Ik groet snel Emmanuel Macron en zijn echtgenote, de eerste-minister, Mgr. Aupetit [aartsbisschop van Parijs] en ook nog Mgr. Chauvet [rector van de kathedraal]. Snel concentreren we ons op de prioriteit : de relieken van de Passie en het Allerheiligste. Er doet zich een eerste moeilijkheid voor. De Doornenkroon bevindt zich in een kluis. We moeten de sleutels hebben en vooral de code. Maar we vinden niemand die ze ons kan geven. Terwijl ik me met het zoeken ernaar bezighoud, gaat een deel van onze ploeg binnen in de kathedraal aan het werk om de kunstwerken te redden volgens een vooraf opgesteld plan.

« Was er op dat ogenblik sprake van paniek ?

« Helemaal niet. Niemand [van ons korps] panikeert. Nooit ! Er was alleen wat meer stress dan anders omdat we beseften dat de tijd in ons nadeel speelde. Die stress is goed, want hij laat toe om snel beslissingen te nemen. Op een bepaald ogenblik geeft de koster ons een bos sleutels en het paswoord. We haasten ons naar binnen. We vernemen dat de andere helft van onze ploeg ondertussen [...] een intendant gevonden had met de code ; die persoon heeft de brandkast geopend en er de Doornenkroon uitgehaald. Onze eerste doelstelling was dus bereikt.

Links : de Doornenkroon van Christus in haar reliekhouder.
Rechts : abbé Jean-Marc Fournier tijdens de nacht van de brand.

« De tweede doelstelling was het in veiligheid brengen van het H. Sacrament ?

« Absoluut. Ik ga terug binnen in de kathedraal. De torenspits is dan al ingestort. Op elk ogenblik kan het gewelf naar beneden komen. Er zijn twee felle brandhaarden op de begane grond : een voor het huidige hoofdaltaar en een voor het oude hoofdaltaar in het koor van de kanunniken. Onder-tussen regent het vuur vanaf het dak. In de kathedraal hangt een zeer bijzondere sfeer. Er is geen rook, geen extreme hitte. Wij bewegen ons voort langs de muren. Ik draai me om naar de intendant en vraag hem of er nog andere kunstschaten moeten gered worden. Hij vraagt me om een H. Maagd met Kind in de tweede kapel in veiligheid te brengen ; ik ga er naartoe met de hoofdadjudant en we brengen dat grote schilderij weg. Dat is het eerste werk dat we weghalen. Daarna gaan we met meer overleg te werk.

« Wat bedoelt u ?

« In plaats van willekeurig in te grijpen, besluiten we om op een rationele manier te werk te gaan : de hoofdadjudant die beveelt en die over een krachtige lamp beschikt, ik voor de technische expertise en een twaalfstal collega's om de kunstwerken te dragen. We gaan systematisch van kapel tot kapel.

[...] Zo recupereren we alle altaarattributen, Onze-Lieve-Vrouw van Czestochowa, een schilderij van de martelaren van Korea, een heel mooie icoon, een enorm doek dat we met vier man moeten dragen. We kunnen niet verdergaan omdat een aanwezige officier van politie uitlegt dat het te gevaarlijk is.

« Had u de indruk uw leven te riskeren ?

« Zoals altijd wanneer wij binnendringen in een brandend gebouw ! En het is geen indruk, het is de realiteit !

« Laten we het terug hebben over het H. Sacrament. Wat doet u ?

« Het is inderdaad hoog tijd om Jezus uit die brandende kathedraal weg te halen. De koster legt me uit dat er twee plaatsen zijn waar zich de Werkelijke Aanwezigheid bevindt. Eerst en vooral op het altaar in het koor, met vele duizenden hosties die moeten weggebracht worden. Het probleem is dat precies op die plek een hoop brandende balken ligt en dat er onophoudelijk gesmolten lood naar beneden druppelt. Totaal onmogelijk om daar te geraken ! Noodgedwongen moet ik deze reserve aan hosties opgeven [die uiteindelijk toch gevrijwaard zou blijven – nvdr]. Een tweede reserve bevindt zich op het altaar van Sint-Joris. We vinden de sleutels. Ik recupereer Jezus. En ik zegen met

DE DOORNENKROON VAN CHRISTUS

De *Corona spinea*, de kroon van doornen die de Romeinse soldaten Jezus tijdens zijn Passie op het hoofd drukten, was een van de belangrijkste relikwieën die de pelgrims naar het H. Land in Jeruzalem konden vereren. De H. Paulinus van Nola vermeldt in 409 dat zij bewaard wordt in de prachtige *basilica* op de berg Sion die keizer Theodosius de Grote had laten optrekken naast het Cenakel ; de bedevaarder Antonius de Martelaar vereert haar daar in 570.

Uit vrees voor het opdringen van de Perzen besluiten de Byzantijnse keizers om zoveel mogelijk relieken over te brengen naar Constantinopel. Wanneer de Sassanidenvorst Chosroës II in 614 Jeruzalem inneemt en het H. Kruis rooft, is de Doornenkroon al in veiligheid gebracht in de Byzantijnse hoofdstad.

De relikwie bevindt zich in het keizerlijk paleis van Blachernae op het moment dat Constantinopel in 1204 door de kruisvaarders geplunderd wordt. Ze komt zo in handen van de Latijnse keizers. Een van hen, Boudewijn II van Namen, neemt in 1236 een haast onbegrijpelijk besluit : hij zet de Doornenkroon in als waarborg om een lening te kunnen

afsluiten bij de Venetiaanse bankiers ; de rijke koopman Nicolo Quirino zal zo eigenaar worden van de kostbare relikwie als Boudewijn zijn geleende kapitaal niet terugbetaald heeft vóór 1 juni 1239...

De H. Lodewijk, koning van Frankrijk, wil niet dat de Kroon van Christus zo'n lot te beurt valt. Hij knoopt onderhandelingen aan met Boudewijn, die twee jaar aanslepen omdat de koning zeker wil zijn van de authenticiteit van de relikwie. In augustus 1238 wordt de koop gesloten en vergoedt de koning de Venetiaanse bankier. Op kerstdag van dat jaar begint de processie die de Doornenkroon, onder begeleiding van een indrukwekkend gezelschap van hoge prelaten en edelen en vanaf het betreden van het Franse grondgebied ook van de H. Lodewijk zelf en zijn moeder Blanca van Castilië, naar Parijs voert. Bij de Notre-Dame stapt de koning van zijn paard en ontdoet zich van zijn kostbare gewaden ; blootsvoets en gehuld in een eenvoudige tuniek draagt hij de Kroon van Christus binnen in de kathedraal.

Lodewijk besluit om de relikwie een waardig onderkomen te geven. Naast zijn paleis op het *Ile de la*

Cité laat hij voor de Kroon een schitterend stenen schrijn bouwen, de *Sainte-Chapelle*, een meesterwerk in rayonnante gotiek.

Net zoals de Byzantijnse keizers dat vroeger deden, staan ook de koning en zijn opvolgers verschillende doornen als bijzonder geschenk af aan vorsten, religieuze orden, abdijen of kapittels van kathedralen. De ongeveer 70 doornen geraakten zo over heel Europa verspreid (in België bezitten de Sint-Michielskathedraal in Brussel en de Gentse Sint-Michielskerk er elk één).

Bij mirakel ontsnapt de relikwie aan de antichristelijke vernielzucht van de Franse Revolutie. Het concordaat van 1801 wijst haar toe aan de aartsbisschop van Parijs, zodat ze sinds die tijd bewaard wordt in de kathedraal. De kanunniken van het kapittel van de kathedraal dragen er zorg voor, terwijl de ridders van het H. Graf van Jeruzalem instaan voor de bescherming tijdens de uitstalling van de relikwie. Die uitstalling gebeurt op elke eerste vrijdag van de maand om 15 uur, op alle vrijdagen in de Vasten en op Goede Vrijdag. Ook een fragment van het H. Kruis en een nagel van de Passie worden dan vereerd.

het H. Sacrament de kathedraal. Het is een geloofsdaad. Ik vraag aan Jezus – van wie ik geloof dat Hij werkelijk aanwezig is in die hosties – om de vlammen te bestrijden en het bouwwerk toegewijd aan zijn Moeder te vrijwaren. Die zegening valt samen met het begin van brand in de noordelijke toren. En tegelijkertijd het uitdoven ervan! Ongetwijfeld het werk van de Voorzienigheid... De twee torens zijn gered. [...]

« U bent daarna in de torens van de Notre-Dame gegaan ?

« Ja, een hoofdsergeant die ter plekke was bij het begin van de interventie stelde mij voor omhoog te klimmen in de zuidertoren die toegankelijk was. We komen allebei boven aan. Ik zie het dak dat verdwenen is en de gehavende kathedraal.

« Welke gevoelens gaan er op dat moment in u om ?

« We zijn in het begin van de Goede Week. We zijn de Vasten begonnen met de oplegging van de as en de woorden : “Gedenk dat gij as zijt en tot as zult wederkeren.” Dat besef van slechts as te zijn is nauw verbonden met onze menselijke conditie. Maar bovendien is dat besef noodzakelijk in het perspectief van de Verrijzenis. Ik voelde groot verdriet om het verlies van iets buitengewoons, dat houten gebinte van de kathedraal, machtig als een woud ; en tegelijkertijd was er in mij een diepe vreugde die te maken had met de hoop op de Verrijzenis. Ik wist dat de kathedraal schoner, sterker en levendiger zou herbouwd worden !

« Levendiger ? Wat bedoelt u daarmee ?

« Veel gebouwen zijn als dode omhulsels. Voor de religieuze monumenten bestaat het gevaar dat zij witgekalkte graven worden. In de geschiedenis van de westerse christenheid hadden de kathedralen te maken met alle mogelijke rampspoed : brand, ineenstorting, aanvallen. Wat gebeurde er ? Iedereen stroopte zijn mouwen op en begon aan de heropbouw. De godsdienstige bouwwerken hadden een ziel die doordrong tot in het dagelijks leven van de christenen. Vandaag is er sprake van een soort van aderverkalking die belet dat deze gebouwen echt leven, terwijl ze net de weerspiegeling van ons leven zouden moeten zijn. Met vreugde en verdriet. De dood en het leven... » (FAMILLE CHRÉTIENNE nr. 2154, 17 april 2019).

MISDADIG OPZET ?

“Men” heeft onmiddellijk, nog vóór er een onderzoek gebeurd was, verkondigd dat de brand van de Notre-Dame aan een ongeval te wijten was. Is dat wel zeker ?

Op 17 maart van dit jaar brak brand uit in een andere Parijse kerk, Saint-Sulpice, na de kathedraal de grootste kerk van de Franse hoofdstad. De politie was daags nadien formeel : « *Het vuur heeft zich verspreid vanaf een hoop kleren en kleren vliegen niet vanzelf in brand* » (Le Parisien, 18

maart 2019). Kolossale houten balken van een middeleeuws gebinte ook niet...

Frankrijk is al langer in de greep van antichristelijk vandalisme. Begin februari moesten vijf kerken tegelijk eraan geloven. In de Onze-Lieve-Vrouwekerk van Dijon werden vernielingen aangericht in het koor en werden de hosties van het tabernakel over het altaar gegooid. In een kerk in Nîmes braken onbekenden het tabernakel stuk, smeten de hosties op de grond en wierpen uitwerpselen tegen de muren. In de kathedraal van Lavaur werd een kerststal in brand gestoken en de arm van een Christusbeeld losgewrongen. In Les Yvelines werd in één kerk het tabernakel omvergegooid en in een andere een beeld van de H. Maagd met Kind volledig stukgetrapt.

In het geval van de Notre-Dame werd elke denk-piste van boos opzet vanaf het begin kordaat van de hand gewezen als een « complottheorie ». Kritische geluiden worden zo in de kiem gesmoord. Toch zijn er feiten waar niemand omheen kan.

« Aanslag of ongeval ? Het antwoord is een publiek geheim in de mate dat de brand van de Notre-Dame precies op het uitgelezen moment valt voor de realisatie van een futuristisch project : de omvorming van het Île de la Cité, een opdracht die [oud-president] François Hollande en [de burgemeester van Parijs] Anne Hidalgo eind 2016 aan twee architecten gaven. Er werden bijeenkomsten georganiseerd en maquettes geconstrueerd. De werken moeten beëindigd zijn in 2024, wanneer in Parijs de Olympische Spelen doorgaan.

« De brand van de kathedraal zal toelaten het startsein te geven voor de “noodgedwongen” werken aan het geheel van het eiland in de Seine. Daarvoor had men oorspronkelijk vijf jaar uitgetrokken. Het plein vóór de Notre-Dame moet bekleed worden met een enorme glazen plaat, boven de archeologische crypte. Aan de voet van de kathedraal komen een uitstapplaats voor toeristenboten en drijvende platforms voor een zwembad, restaurants, cafés en concertzalen. De twee uiteinden van het eiland moeten met elkaar verbonden worden door een brede promenade langs de Seine, met veel groen » (broeder Bruno van Jezus-Maria, De actualiteit doorgelicht, 5 mei 2019).

Architecten Dominique Perrault en Philippe Bé-laval schreven in hun voorstelling van « *LA MÉTAMORPHOSE DE L'ÎLE DE LA CITÉ* » dat het eiland, de bakermat van Parijs, « *een unieke opportuniteit krijgt om een nieuwe bladzijde in zijn geschiedenis te schrijven* ». De brand en de daaropvolgende sluiting en restauratie van de kathedraal zijn in dat kader óók een *opportuniteit*. Tegen de mening en het advies van alle specialisten in wil president Macron dat de Notre-Dame over vijf jaar terug open gaat... in het jaar van de Olympische Spelen dus, die massa's extra toeristen naar de Lichtstad en haar nieuwe “troefkaart” zullen lokken.

RUSLAND EN HET ONBEVLEKT HART VAN MARIA

Een term die in het gedachtengoed van de CRC een centrale plaats inneemt, is die van orthodoxie. Dat woord betekent dat wij geloven dat God de geschiedenis leidt volgens een rechtlijnig plan: Hij heeft doorheen alle gebeurtenissen een vast doel voor ogen. Vaak hebben wij het in ons tijdschrift over Rusland en Fatima en wij publiceerden artikels over uiteenlopende figuren zoals de H. Maximiliaan Kolbe, Vladimir Solovjov, zuster Lucia, paus Johannes-Paulus I, Poetin... Hoe past dat alles in het grotere geheel van de goddelijke orthodoxie? Dat maakt broeder Bruno van Jezus-Maria duidelijk in volgende magistrale synthese.

DE twintigste eeuw zette in met het roemrijke pontificaat van de H. Pius X (1903-1914), van wie onze vader, abbé de Nantes, zei dat hij de grootste *slavofiel* van zijn tijd was: een oprechte vriend van de Slavische volkeren. Want door de rechtzinnige leer, de "orthodoxie", in de Rooms-katholieke Kerk te redden, heeft hij onze Kerk dichterbij de "orthodoxen" gebracht, voor wie dat woord betekent: trouw aan het dogma van het katholiek geloof.

Deze paus wou de Vader van iedereen zijn. Een jonge Hongaar, geen katholiek maar een orthodox, bevond zich op een dag in zijn aanwezigheid en was daar zo ondersteboven van dat hij als het ware aan de grond genageld stond. Pius X ging naar hem toe en moedigde hem hartelijk aan. Men vertelde de Opperherder toen dat de jongeman orthodox was. Onmiddellijk opende Pius X zijn armen: « *Katholieken, orthodoxen, het zijn allemaal onze geliefde kinderen!* »

Die uitspraak werd als het ware bevestigd door de Hemel, drie jaar na de dood van de heilige paus, toen Onze-Lieve-Vrouw in Fatima verscheen en de toewijding van Rusland aan haar Onbevlekt Hart vroeg.

Heel de 19de eeuw door had Rusland geleefd onder het gezag van tsaren die het welzijn van hun volk betrachtten door de afschaffing van de lijfeigenschap, decentralisatie en vergroting van het provinciaal zelfbestuur, administratieve autonomie toegekend aan de steden. Tegelijk met de industriële ontwikkeling plaatsten deze maatregelen Rusland bij het begin van de 20ste eeuw aan de kop van de landen met een grote economische groei. Onder de heerschappij van waarlijk evangelische vorstende Rusland een mystieke heropbloei en een wedergeboorte van de volksdevotie, waaraan een groot deel van de adel en de keizerlijke familie zelf deelnamen.

Hoewel ze zich bezondigden aan een te groot liberalisme waren de tsaren trouw aan hun zending van vertegenwoordigers van God op Russische grond en verdedigers van de Christenheid, de rechten en belangen ervan, tot het offer toe. In

dat perspectief bestreden zij het Ottomaanse rijk en namen zij deel aan de Eerste Wereldoorlog om Servië te beschermen, de Slavisch-orthodoxe natie waarvan Nicolaas II zich door geboorte als de verdediger beschouwde.

« *Tsaristisch Rusland* », schreef abbé de Nantes, « *ging met macht en gratie de twintigste eeuw binnen. [...] De Russen waren bereid ons te verdedigen tegen onze vijanden en ons deelgenoot te maken van hun geloof, hun ware leer en hun ontroerende vroomheid. Ze stonden klaar om het Westen te genezen van zijn open wonden: rationalisme, materialisme, laïcisme en zoveel andere "ismen" die aan de harten vreten en de zielen doen verdrogen. Het Oosten stond op het punt om zijn evangelische zending te vervullen, zijn roeping waarvan het al duizend jaar vervuld was als van een messiaanse belofte* » (RUSLAND VOOR EN NA 1983 in CRC nr. 184, december 1982).

DE BOLSJEWISTISCHE REVOLUTIE, EEN ANTIRUSSISCHE AANSLAG

« *Hoe is een dergelijk rijk op democratische wijze, vrijwillig, terechtgekomen in een antichristelijke en antinationale revolutie, de vreselijkste die de mensengeschiedenis ooit aanschouwd heeft?* » (*ibid.*).

De waarheid is dat het Russische volk en zijn geliefde tsaar precies omwille van hun opgang in macht en invloed het slachtoffer werden van een onverzoenlijke subversieve oorlog, gekenmerkt door terroristisch geweld en door ideologische besmetting van de intelligentsia die warm liep voor de Duitse filosofie en zich afkeerde van het traditioneel geloof. Die oorlog werd gesteund door internationale propaganda, betaald door de westerse maçonnieke en kapitalistische grootmachten. Vanaf de dag dat Rusland de oorlog inging tegen het Duitse rijk, in augustus 1914, besloten de Verenigde Staten en Groot-Brittannië – hoewel officieel bondgenoot van de Russen – tot de omverwerping van tsaar Nicolaas II. En ze bereikten hun doel met de medeplichtigheid van de Duitse generale staf...

Neen, er is niets Russisch aan de revolutie die Rusland onder het antichristelijk juk van de

bolsjewieken gebracht heeft ! Sindsdien was dat volk helaas “bezeten” van Satan. « *Bezetenheid betekent dat een schepsel gegrepen en verdrukt wordt door de duivel, maar ondanks zichzelf. Die verschrikkelijke toestand heeft niets met eigen schuld te maken, integendeel: vaak gaat het om een mystiek martelaarschap vol verdienste. Het hangt van God alleen af of deze toestand blijft voortbestaan of in een oogwenk verdwijnt* » (ibid.).

Waarom die beproeving ? « **Moest de Christus dit alles niet lijden om zijn glorie binnen te gaan ?** » (Lc 24, 26). Deze gedachte beheerst de Russische ziel en vindt haar uitdrukking in de cultus van de Heilige Onschuldigen die lijden en dood ondergaan hebben. Rusland contempleert in zijn *strastoterpsy*, “zij die het lijden geduldig verdragen hebben” – zoals de laatste Romanovs – zijn eigen roeping, zijn lot, zijn gewijde toekomst. *Per Crucem ad lucem*. Het Rijk Gods binnengaan door aardse glorie en ambitie op te offeren, tot het geven van zijn eigen leven toe voor de andere volkeren. De Russische heiligen hebben er aan hun volk de betekenis van gegeven, de smaak ervoor en de hoop er op. En tenslotte heeft God hen op hun woord genomen. In 1917.

DE H. MAAGD LAAT RUSLAND NIET IN DE STEEK

Rusland moest gedurende een ballingschap van zeventig jaar de ontrouw van het volk Gods uitboeten... Gedurende die lange en vreselijke beproeving was de H. Maagd haar volk echter nabij.

Op 4 november 2015, op het feest van Onze-Lieve-Vrouw van Kazan, verloor patriarch Kirill van Moskou samen met president Poetin een heel bijzondere icoon : die van de **Theotokos Derjavnaja**, de Moeder Gods als Soeverein. De patriarch bracht er de geschiedenis van in herinnering.

In februari 1917 brak in Sint-Petersburg de Revolutie uit, die leidde tot de troonsafstand van Nicolaas II op 2 maart. Precies op diezelfde dag vond een boerenvrouw, op aanwijzing van een verschijning van de H. Maagd, in de kelder van een kerk op het domein Kolomenskoje, het buitengoed van de tsaren ten zuidoosten van Moskou, een icoon van de Moeder Gods gezeten op een koninklijke troon. Zij was afgebeeld met in de ene hand een scepter en in de andere een wereldbol, een gouden

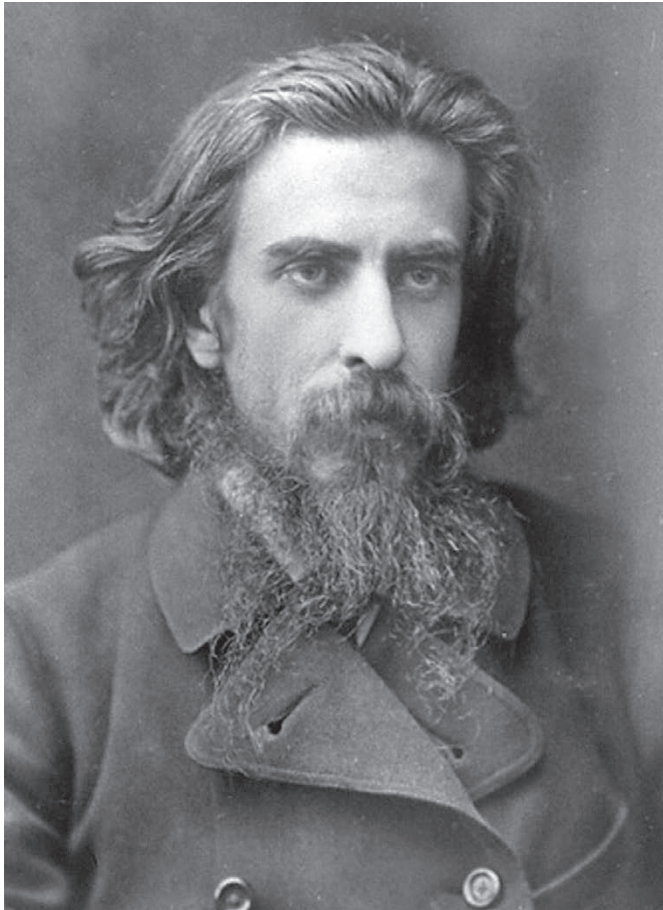

Op de dag dat tsaar Nicolaas II tot troonsafstand werd gedwongen, 2 maart 1917, vond de ontdekking plaats van de icoon van de Theotokos Derjavnaja, de « **MOEDER GODS ALS SOEVEREIN** ». Zij zou in de plaats van de tsaar over Rusland waken. De icoon dateert uit ca. 1800 en wordt vandaag vereerd in de kerk van Onze-Lieve-Vrouw van Kazan op het voormalig tsaristisch domein Kolomenskoje, ten zuidoosten van Moskou.

kroon op het hoofd en gekleed in een purperen gewaad – allemaal emblemen van het soevereine gezag (*derjava*) van de tsaar. De meest schrandere geesten begrepen toen dat het om een teken van God ging : « *De tsaar is heengegaan, maar de Moeder Gods heerst over ons land en nooit is zij in haar bescherming in gebreke gebleven* », aldus patriarch Kirill.

Nauwelijks enkele maanden later, in datzelfde jaar 1917, kondigde Onze-Lieve-Vrouw van Fatima aan dat Rusland « **zijn dwalingen** » zou verspreiden, maar dat de toewijding van het land aan haar Onbevlekt Hart de vrede aan de wereld zou schenken.

VLADIMIR SOLOVJOV (1853-1900),
profeet van de bekering van Rusland.

Tijdens het interbellum was de heilige franciscaan Maximiliaan-Maria Kolbe in Polen de grote apostel van de Onbevleete. Hij stichtte de Militie van de Onbevleete en vervolgens een klooster bij Warschau: *Niepokalanów*, de "Stad van de Onbevleete", van waaruit hij de devotie tot haar verspreidde en zich met een ontembare energie in haar strijd engageerde. Hij oversteeg het eeuwenoude anti-Russisch vooroordeel van zijn Poolse landgenoten en toonde een bijzondere bekommernis om de bekering van Rusland. Tijdens een voordracht in Rome op 11 februari 1937 zei hij: « *Wij geloven dat de grandioze dag niet veraf zal zijn waarop het standbeeld van de Onbevleete, dankzij haar missionarissen, in het hart zelf van Moskou zal tronen.* »

Polen, tegelijk Slavisch en katholiek, is de tussenpersoon, de natuurlijke "brug" tussen Rome en Moskou. De grote Russische denker Vladimir Solovjov had dat begrepen: « *De volle betekenis en de kracht van de Poolse natie liggen in het feit dat Polen, gelegen in het centrum van de Slavische wereld en aan de poorten van het Oosten, tegelijk het grote geestelijk principe van de westerse wereld draagt en vertegenwoordigt. Polen zal niet sterven, want het is gebonden aan een gewijde dienst: het staat ten dienste van het katholicisme. En de eerste en grootste dienst die Polen moet verrichten is het verenigen van het katholicisme met de orthodoxie, de verzoening tussen de Paus en de Tsaar. Die vereniging zal aan de basis liggen van een nieuwe*

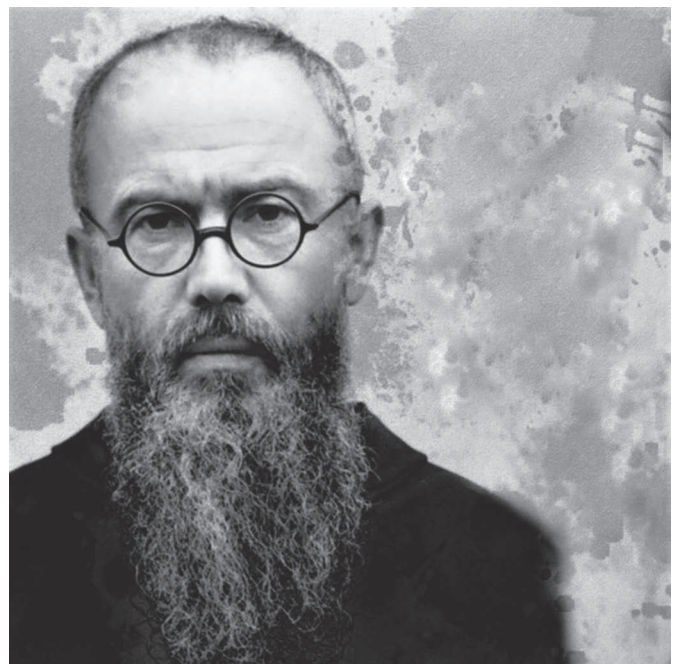
theocratie » (*HET JODENDOM EN DE CHRISTELIJKE KWESTIE*, 1884 – op het moment dat Polen al bijna een eeuw van de landkaart van Europa was verdwenen).

Gedurende heel de twintigste eeuw is het zuster Lucia van Jezus en het Onbevlekt Hart, boodschapper van de wilsbeschikkingen van de Hemel voor de eindtijd waarin wij leven, die het meest sprekend getuigt van de trouwe liefde van Onze-Lieve-Vrouw voor haar beminde Rusland. Op 13 juni 1929 werd zuster Lucia in het klooster van de zusters dorotheeën in Tuy begunstigd door een grandioze trinitaire Godsopenbaring. De H. Maagd zei haar toen: « ***Het ogenblik is aangebroken waarop God aan de H. Vader vraagt om in gemeenschap met alle bisschoppen van de wereld de toewijding van Rusland aan mijn Onbevlekt Hart te verrichten. Hij belooft dat Hij het land op die manier zal redden.*** »

Op 21 januari 1935 schreef zij aan pater Gonçalves dat Onze-Lieve-Heer « *bereid is het arme Rusland erbarmen te betonen, zoals Hij vijf jaar geleden beloofd heeft, en dat het zijn diep verlangen is het te redden.* » Op 18 mei 1936 drong Jezus verder aan en openbaarde dat, wat er ook gebeurt, « *het Onbevlekt Hart van Maria Rusland zal redden, want het is haar toegewijd.* »

HET BLOED VAN DE MARTELAREN

Het drama was dat de hiërarchie van de Kerk weigerde zich te onderwerpen aan de verzoeken van Onze-Lieve-Vrouw van Fatima. Rusland werd dus niet toegewijd aan het Onbevlekt Hart. In januari 1940 had zuster Lucia nochtans gewaarschuwd: « *Als deze daad, waardoor ons de vrede zal geschonken worden, niet verricht wordt, zal de oorlog pas ophouden wanneer het bloed dat de martelaren vergieten, zal volstaan om de goddelijke rechtvaardigheid*

DE H. MAXIMILIAAN-MARIA KOLBE (1894-1941),
de grote apostel van de Onbevleete.

*tot bedaren te brengen » (brief aan P. Gonçalves). De boodschapster van Maria had het visioen van het “derde geheim” in gedachten, dat slechts zou onthuld worden in het jaar 2000, waarin staat: « **Onder de twee armen van het Kruis stonden twee engelen, ieder met een kristallen schenkan in de hand. Daarin vingen zij het bloed van de martelaren op en besprenkelden er de zielen mee die naderden tot God.** »*

Omdat Rusland niet toegewijd werd, is het dus dankzij het bloed van de ontelbare martelaren van het communistisch regime dat het land vandaag bevrijd is van de bezetenheid door de duivel en verlost van de bolsjewistische tirannie.

Kardinaal Slipyj, aartsbisschop van Kiev, getuigde in 1981: « *In de Sovjetunie heeft, door de gemeenschappelijke Calvarie van de vervolging, een authentieke oecumene het licht gezien. Gezuiverd door een bewust geloof en door het bloed van de martelaren is die oecumene tot aan de wortels van het Evangelie gegaan: de zoektocht naar het goddelijke en niet het menselijke. Katholieken en orthodoxen, baptisten en andere religieuze gemeenschappen lijden op dezelfde manier omwille van Christus. Dat lijden maakt hen allemaal op dezelfde manier tot kinderen van God en van zijn Kerk.* »

HET VOORTEKEN VAN METROPOLIET NIKODIM

De ontmoeting tussen de heilige paus Joannes-Paulus I, Albino Luciani, en de orthodoxe metropoliet van Leningrad Nikodim, op 5 september 1978, heeft daar een onweerlegbaar bewijs van geleverd.

Kardinaal Albino Luciani, patriarch van Venetië, had zich het jaar tevoren langdurig kunnen onderhouden met zuster Lucia in de karmel van Coïmbra. Zij kondigde hem aan dat hij zou verkozen worden tot Opperherder van de Kerk en won hem voor de zaak van Onze-Lieve-Vrouw van Fatima. Toen hij paus was geworden, was Joannes-Paulus I vastbesloten om de wil van de H. Maagd ten uitvoer te brengen. Aan zijn raadsman don Pattaro vertrouwde hij toe: « *Als ik in leven blijf, zal ik terugkeren naar Fatima om de wereld en meer in het bijzonder de volkeren van Rusland toe te vertrouwen aan de Madonna, volgens de aanwijzingen die zij aan zuster Lucia gegeven heeft.* »

Metropoliet Nikodim was een Sovjetagent « *belast met de infiltratie van het pacifistisch ideeën-goed in de christelijke wereld* » (CRC nr. 28, januari 1970). Hij vatte een toenemende liefde op voor de katholieke Kerk, Rome en de Opperherder en kwam zelfs tot het geloof in het primaatschap van de bisschop van Rome. Hij bracht regelmatig een bezoek aan juffrouw Irene Posnoff, die heel haar leven wijdde aan de toenadering tussen katholieken en orthodoxen en een katholiek Russisch tijdschrift uitgaf (*RUSLAND EN DE UNIVERSELE KERK*). Zij getuig-

de over hem: « *De houding van Mgr. Nikodim was zeer vergelijkbaar met die van Vladimir Solovjov, hoewel hij een meer intuïtieve weg volgde.* »

Op 22 mei 1975 maakte Nikodim een vurige bedevaart naar Fatima. En op 5 september 1978, na in Turijn de H. Lijkwade vereerd te hebben, ontmoette hij paus Joannes-Paulus I tijdens een privé-audiëntie. Hij sprak toen met liefde over de Kerk en over de dringende noodzaak van de vereniging met de orthodoxen, waarop hij plots overleed in de armen van de H. Vader, die hem nog net de absolutie kon schenken. Joannes-Paulus I riep twee dagen later hun gesprek op: « *Nog nooit had ik over de katholieke Kerk zo'n mooie woorden gehoord als die welke de metropoliet uitsprak. Ik kan ze niet herhalen, ze blijven geheim. Ik ben er nog altijd van onder de indruk. Hij was orthodox, maar hoezeer hield hij van de Kerk! Ik denk dat hij veel geleden heeft voor de Kerk door heel veel te doen voor de eenheid.* »

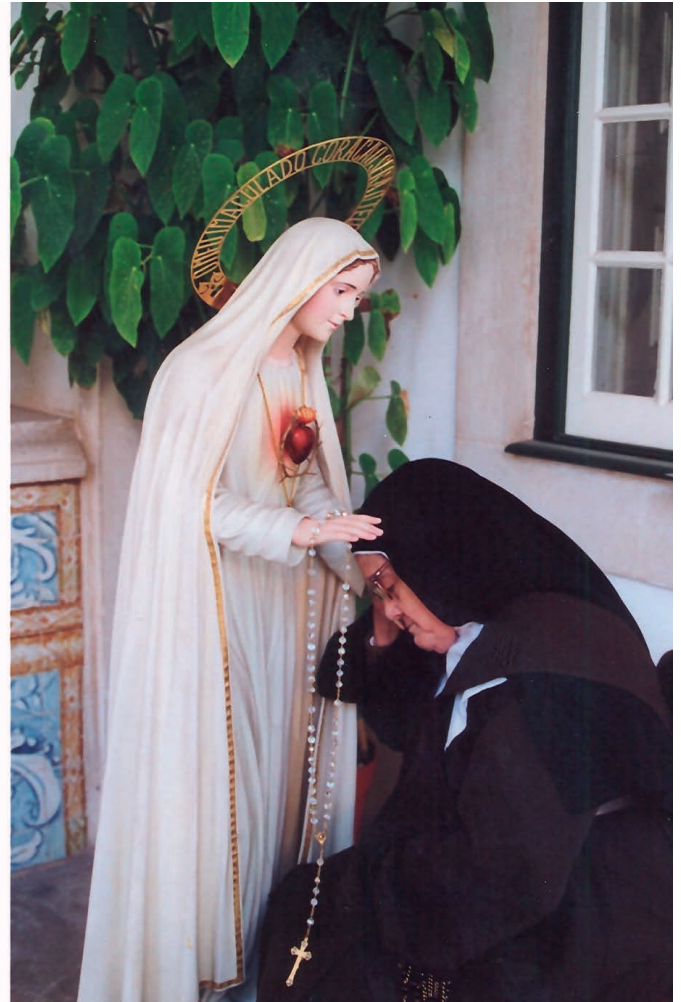
Metropoliet Nikodim is gestorven in de katholieke Kerk, want zijn « *zo mooie woorden over de Kerk* » komen neer op het afzweren van het Oosters schisma; en de sacramentele absolutie door de opvolger van Petrus *in articulo mortis* heeft de waarde van een geloofsbelijdenis in het primaatschap van die opvolger en de erkenning van zijn wereldwijde jurisdictie. De goddelijke vergiffenis voor deze Russische prelaat, agent van de communistische heersers in het Kremlin, is een voorafbeelding van de mysterieuze voorbeschikking van Rusland: ooit zal het zich bekeren tot het Rooms-katholicisme door toedoen van de paus, die het zal toewijden aan het Onbevlekt Hart.

VLADIMIR POETIN, « GODDELIJKE VERRASSING »

Nadat er een einde was gekomen aan een communistische “bezetenheid” van bijna zeventig jaar, moest Rusland nog een pijnlijke kruisweg gaan: die van een ultra-liberale democratie door de schuld van Boris Jeltsin, een “karnavaltsaar” die het land naar zijn definitieve ondergang zou geleid hebben als hij in 1999 niet het door de Voorzienigheid ingegeven idee had opgevat om Vladimir Poetin tot eerste minister te benoemen. Op enkele weken tijd ont-popte Poetin, een tot op dat ogenblik onbekende oud-officier van de KGB, zich tot een buitengewoon leider en de redder van zijn land.

Hij bestreed en overwon de Tsjetsjeense revolte vooraleer zij kon uitlopen op de vestiging van een islamitisch kalifaat. Hij deed de regionale leiders opnieuw in de pas lopen en herstelde de nationale band tussen alle onderdanen van de Russische Federatie, noodzakelijke voorwaarde voor de politieke eenheid van het land. Hij ontnam de grote zakenlui hun statuut van oligarch dat ze zich onder Jeltsin hadden toegeëigend. Hij zorgde voor economisch herstel en slaagde erin Rusland naar behoren te doen functioneren.

ZUSTER LUCIA VAN FATIMA (1907-2005), boodschapper van de Allerheiligste Maagd.

Later ondernam hij belangrijke hervormingen, zoals die van het leger, dat op enkele jaren tijd van ouderwets opnieuw efficiënt en geducht is geworden.

Het meest buitengewone is echter dat Poetin geruggensteund wordt door heel zijn volk, dat beseft hoe goed het bestuurd en beschermd wordt door een staatshoofd dat zich enkel laat leiden door bekommernis om het algemeen belang. Het is precies die nationalistische politiek die Poetin wereldwijd kritiek oplevert... *buiten* de Russische grenzen. Het

nationalisme dat de president op intelligente wijze verdedigt, isoleert Rusland evenwel niet van de rest van de wereld. Integendeel, het heeft het land in het hart van alle internationale betrekkingen geplaatst en zo de Amerikaanse hegemonie schaakmat gezet.

We hebben dat de voorbije jaren vastgesteld in Oekraïne, waar de door de VS uitgelokte politieke crisis niet zal kunnen opgelost worden zonder Rusland, dat zinnens is zijn belangen te doen respecteren. En in Syrië werd de door Washington georganiseerde beweging van de "Arabische lentes", die zoveel chaos teweegbracht, voorgoed gestopt dankzij de diplomatieke en militaire steun aan de wettige regering van Assad door Rusland, dat nu een onvermijdelijke hoofdrolspeler in heel het Midden-Oosten is geworden.

De nationale revolutie die Poetin in Rusland ondernomen heeft, is een model voor onze westerse, zogenaamd "vrije" democratieën. Maar zij is begrensd: de orthodoxe belijdenis, die in het land een groot succes kent, blijft hoe dan ook schismatiek, gescheiden van Rome. Omdat ze van de sacramenten slechts een "secundaire" genade ontvangt, kan ze niet de vruchten dragen van een waarlijk katholiek nationalisme. Het is dat wat Poetin vandaag ontbeert en dat hem zou toelaten Rusland voorgoed te bevrijden van alles wat in de greep is van het gesecculariseerd en democratisch systeem. Tot nu toe

De ontmoeting tussen paus Joannes-Paulus I en patriarch Nikodim op 5 september 1978.

heeft hij het hoofd kunnen bieden aan het venijn daarvan, maar het blijft een bedreiging vormen.

DE ENIGE WAL TEGEN DE ISLAM

Al in juni 2000, toen Vladimir Poetin oorlog voerde tegen de Tsjetsjeense islamisten, erkende abbé de Nantes : « *Rusland vormt vandaag de enige wal van het christelijke Westen tegen de islam* » (CRC nr. 368, p. 5).

Een overtuigend bewijs daarvan kregen we in het jaar dat paus Franciscus tot Opperherder gekozen werd, in september 2013. De VS en hun bondgenoten bereidden zich volop voor om militair in te grijpen in Syrië, tegen de staat en ten voordele van de jihadistische rebellen, hoewel Poetin zijn uiterste best deed om een diplomatieke oplossing door te drukken. Die laatste kreeg plots de onverwachte steun van paus Franciscus : op 4 september schreef de paus naar de Russische president, die toen de G20 in Sint-Petersburg voorzat, om hem te vragen « *het futiele streven naar een militaire oplossing terzijde te schuiven* ».

Franciscus beperkte zich niet tot woorden. Op 7 september, vigilie van Onze-Lieve-Vrouw Geboorte, liet hij zijn volk bidden op het Sint-Pietersplein. Meer dan honderdduizend personen stroomden toe om het rozenhoedje te bidden voor de vrede in Syrië.

De H. Maagd bleef niet doof : door de bemiddeling van Poetin nagelde zij de geallieerde gevechtsvliegtuigen die klaarstonden om op bevel van de Amerikanen op te stijgen aan de grond. Want op 9 september zorgde Moskou voor een verrassing door president Assad voor te stellen zijn chemische wapens te vernietigen. Alle hoofdrolspelers gingen akkoord, ook de Syrische president. De vliegtuigen voerden hun moordende missie niet uit dankzij de H. Maagd, de paus en Rusland !

Sinds achttien jaar knoopt Rusland geleidelijk opnieuw aan met zijn roeping van grote christelijke natie, volgens het ideaal dat Vladimir Solovjov voor ogen stond. Poetin wil zijn land herstellen vanuit zijn christelijke wortels door te putten uit de bron van de eenheid van zijn volk : het doopsel van de heilige grootvorst Vladimir van Kiev, in 988, op het schiereiland Chersonesos op de Krim. « *Zijn keuze werd de bron van de ontwikkeling van zowel een land als een beschaving. De beslissing van de vorst weerspiegelt het verlangen van ons volk naar de edele idealen van waarheid, rechtvaardigheid, broederlijke eenheid en solidariteit, en dat ten voordele van heel de wereld. Grootvorst Vladimir is werkelijk de bouwer van zijn land geweest, de stichter van de culturele en economische ontwikkeling ervan, een wijs en verstandig soeverein* » (toespraak ter gelegenheid van de duizendste verjaardag van de dood van de H. Vladimir, 25 juli 2015).

Op 19 september 2013 kon Poetin voor de Valdai Club verklaren : « *Rusland is een van de laatste behoeders van de Europese cultuur, de christelijke waarden en de ware beschaving.* »

Hij zette toen de puntjes op de i's : « *Wij zien hoe veel Euro-Atlantische landen hun eigen wortels verwerpen, met inbegrip van de christelijke waarden die het fundament van de westerse beschaving vormen. Zij ontkennen de morele beginselen van elke traditionele identiteit, op nationaal, cultureel, religieus en zelfs seksueel vlak. Ze volgen een politiek die de kroostrijke gezinnen op hetzelfde niveau plaatst als koppels van hetzelfde geslacht, die geen onderscheid maakt tussen het geloof in God en de cultus van Satan.* »

Die woorden verklaren de ontketende haat van het afvallige Westen jegens het christelijke Rusland. Vladimir Poetin is vijand nummer één geworden van de VS en hun bondgenoten, die al bijna twee decennia een genadeloze oorlog tegen Rusland voeren op opeenvolgende strijdtoneelen, gisteren in Tsjetsjenië en Georgië, vandaag in Oekraïne en Syrië.

De rehabilitatie van de icoon van de *Theotokos Derjavnaja* is een gebeurtenis waarvan het belang niet kan overschat worden. Tijdens de bolsjewistische Revolutie werden alle vereerders van « de Moeder Gods als Soeverein » ongenadig vervolgd en vermoord. Patriarch Tichon, die het mirakel van 1917 canoniek had erkend, werd gevangen gezet en gefolterd en stierf in 1925 in mysterieuze omstandigheden. De kopieën van de icoon werden uit alle kerken verwijderd. Tussen 1929 en 1988 verstopten de Sovjets de *Theotokos Derjavnaja* in de koffers van het Historisch museum. Het was pas voor de vieringen in het kader van de duizendste verjaardag van het doopsel van Rusland (988-1988) dat de icoon terug aan de eredienst werd geschonken.

In de hierboven aangehaalde toespraak bij die gelegenheid zei de Al-Russische patriarch Kirill nog :

« *Door hoeveel lijden, verdriet en beproevingen zijn wij niet gegaan ! Wij zijn echter niet alleen een groot en sterk land gebleven, maar ook een dat trouw is aan zijn eigen identiteit. Wij hebben onze eigenheid niet verloren en zullen ze niet verliezen in een tijdperk waarin de grootste en sterkste landen van het Europees continent hun identiteit verliezen. Wij geloven dat de bescherming van de Moeder Gods op ons rust. Daarom zeggen wij tot alle vijanden van Rusland, binnenlandse en buitenlandse : "Laat ons met rust ! Wij worden beschermd door de Moeder Gods !" »*

Zeker ! En dat is precies de reden waarom Onze-Lieve-Vrouw wil dat het Russische volk terugkeert in de schoot van de katholieke Kerk, door de toewijding van het land aan haar Onbevleete Hart. Dan zal, door de genade van dat Hart, het katholieke Rusland de grote bemiddelaar worden van de vrede in de wereld.

Maar eerst moet binnen onze Kerk het door Vaticanum II ondermijnde geloof terug hersteld worden in al zijn glorie !

broeder Bruno van Jezus-Maria

PAUS JOANNES-PAULUS I :

DE HEILIGE DIE DOODGEZWEGEN WORDT

ÉÉN enkele paus zou het echt verdienen om tot de eer van de altaren verheven te worden : Joannes-Paulus I, Albino Luciani, die in 1978 slechts 33 dagen Opperherder van de Kerk was.

Toen hij patriarch van Venetië was, waakte kardinaal Luciani – zoals een nieuwe H. Pius X zonder dat hij het zelf beseftte, *dixit* abbé de Nantes – zo goed over de geestelijke leiding van zijn seminaristen dat al diegenen die hij wijdde trouw bleven aan hun engagement. De Zwitserse auteur Georges Huber schreef in 1979 : « *Men heeft vastgesteld dat geen enkele priester van Venetië, onder zijn episcopaat gevormd, afgevalen is* » (JEAN-PAUL Ier OU LA VOCATION DE JEAN-BAPTISTE).

De Chinese kardinaal Zen, de moedige verdediger van de ondergrondse Kerk in China, zei over Joannes-Paulus I : « *Zijn persoon zal blijven voortleven in de herinnering van velen die het jaar 1978 beleefd hebben, ook al ging het slechts om een kortstondige verschijning. Het meest kostbare voor ons is het vertrouwen in de goede God dat paus Luciani getoond heeft in zijn woorden en zijn onafgebroken glimlach ; voor ons is dat vandaag de enige gedachte die ons troost in de moeilijke situatie waarin de Kerk van China zich bevindt : God onze Vader is goed en Hij zorgt voor ons* » (tijdschrift HUMILITAS, april 2012).

In 1962, toen hij bisschop van Vittorio Veneto was, moest Mgr. Luciani een zware beproeving ondergaan : hij kreeg te maken met een ernstig financieel schandaal waarin zijn clerus betrokken was – een voorafbeelding van de zaken waarmee hij in Venetië en later in het Vaticaan zou geconfronteerd worden.

Een gewetenloze zakenman, Carlo Luigi Antoniutti, had in de stad Treviso een financieel imperium opgebouwd dankzij een “geheime bank”, die zich bezighield met allerlei duistere trafieken en gewaagde speculaties. Twee geestelijken van Vittorio Veneto, die aangetrokken waren door het vooruitzicht van rendabele investeringen, hadden zich in zijn netten laten vangen : don Cescon, schatbewaarder van de Diocesane Administratieve Raad, en Mgr. Stefani, pastoor en lid van diezelfde Raad.

Op een dag vernamen zij het catastrofale nieuws : Antoniutti was bankroet. Zij probeerden hem er terug bovenop te helpen door te putten uit de fondsen van het bisdom, maar op 17 juni 1962 pleegde de bankier zelfmoord in het huis van een van zijn geldschietters...

Toen hij op de hoogte werd gebracht van de compromitterende betrokkenheid van twee leden van zijn diocesane curie, wou Mgr. Luciani snel reageren : het bisdom zat met een tekort van 283 miljoen lire en de antiklerikale pers had lucht gekregen van het schandaal. Hoe meer men de reacties, de houding en de gevoelens van de jonge bisschop in die dramatische omstandigheden bestudeert, des te meer bewondering men krijgt voor zijn rechtlijnigheid en kordaatheid. Hij zag klaar en duidelijk in wat zijn plicht was en hij was vastbesloten die te vervullen. « *Tot tweemaal toe* », aldus pater Jesús López Sáez, « *verwittigde hij paus Joannes XXIII dat hij ontslag zou nemen als men hem de zaak niet zou laten afhandelen zoals hij van plan was* » (ALBINO LUCIANI : UN CASO APERTO).

Mgr. Luciani onthief de twee betrokken geestelijken uit hun functie en verwijderde hen uit Vittorio Veneto. Hij liet het Italiaans gerecht hun proces inleiden ; don Cescon werd uiteindelijk in 1965 veroordeeld tot zestien maanden gevangenis. Wat de materiële schade betreft die de kleine spaarders geleden hadden door het faillissement van Antoniutti, die wou de bisschop zelf herstellen. Daarvoor moest hij goederen van het bisdom verkopen, ondanks het afkeurend gemopper van bepaalde leden van zijn clerus. « *Hij raadpleegde de canonieke teksten* », vertelde zijn broer Edoardo, « *en stelde vast dat het toekwam aan de ordinarius, dat wil zeggen de residerende bisschop, om de beslissing te nemen. Dus riep hij zijn priesters bijeen en zei hen : “Het is aan mij om te beslissen.” En hij besliste.* »

Niettemin voelde Mgr. Luciani in zijn hart pijn omwille van de beproeving die de twee geestelijken die hij gesanctioneerd had, moesten ondergaan. Daarom schreef hij op 9 augustus 1962 een brief aan zijn gelovigen om hen aan te sporen tot christelijke naastenliefde :

« *Er zijn tegenwoordig veel personen die spreken of schrijven over gebeurtenissen die betrekking hebben op dit bisdom. Ik denk dat ik er ook zelf mag over spreken, vermits ik aan het hoofd sta van het diocees.* »

« *Twee van mijn priesters hebben een fout begaan – niet in de proporties en volgens de overdreven cijfers die sommigen naar voren geschoven hebben, niet door zich schuldig te maken aan trafiek van drugs, wapens of andere zaken, maar zij hebben wel degelijk een fout begaan. Die fout is des te zwaarder omdat de kerkelijke wetten die zij overtreden hebben precies ingesteld waren voor het heil van hun ziel, de waardigheid van hun geestelijke zending en het goede voorbeeld dat zij aan het christenvolk moesten geven.* »

« *Geconfronteerd met een dergelijke ongehoorzaamheid, heb ik hun zaak moeten verwijzen naar de H. Stoel en heb ik hen onmiddellijk van hun opdracht moeten ontslaan. Het is met een grote pijn dat ik vandaag het kwaad overweeg dat aan de zielen toegebracht is, de vernedering en het verdriet van brave mensen, en ik zou de eerste moeten zijn om te zeggen hoezeer mijn eigen priesters mij gekwetst en beledigd hebben. Toch heb ik medelijden met die geestelijken ! Geen enkele slag blijft hen tegenwoordig bespaard. Er wordt heel veel kabaal gemaakt over hun fout, ze wordt opgeblazen en overdreven, er wordt van alles bij gefantaseerd en er wordt gespot... Mgr. Stefani verblijft in het klooster van Follina. Laat hem daar dan in vrede zolang jullie niets nieuws over hem te vertellen hebben ! »*

Het warme hart van Mgr. Luciani kwam altijd opnieuw tot uiting in gelijkaardige omstandigheden. Zijn vicaris-generaal getuigde daarvan : « *Wanneer hij een maatregel trof die een priester verdriet zou kunnen doen, leed hij daar erg onder. Hij bleef die priester nabij met zijn hart en zijn gebed en stond altijd gereed om hem zijn onveranderde affectie te betonen.* » Joannes-Paulus I was werkelijk een H. Pius X redivivus !

broeder Bruno van Jezus-Maria

DE RWANDESE GENOCIDE :

WAARHEID EN LEUGEN

Vijfentwintig jaar geleden brak in het voormalige Belgische mandaatgebied Rwanda een volkerenmoord uit die het leven kostte aan naar schatting één miljoen zwarten, zowel Tutsi's als Hutu's. De vredesmacht van de Verenigde Naties, die ter plekke was om toe te zien op de uitvoering van de akkoorden van Arusha die kort tevoren tussen regering en oppositie gesloten waren, nam de verkeerde beslissingen. Tien Waalse blauwhelmen werden gelyncht. Heel veel vragen blijven tot op vandaag onbeantwoord. Dit artikel ontkracht de officiële versie van de feiten en werpt een heel ander licht op de rol van Paul Kagame, de huidige president van Rwanda.

Op 6 april 1994 keerde president Juvénal Habyarimana van Rwanda terug van een bezoek aan een regionale conferentie in Dar-es-Salaam (Tanzania). Toen zijn vliegtuig aanstalten maakte om te landen in de hoofdstad Kigali, rond halfnegen in de avond, werd het vanaf de grond neergehaald door twee luchtdoelraketten. De president kwam om samen met alle inzittenden, onder wie de stafchef van de Rwandese strijdkrachten en het hoofd van het militair kabinet van Habyarimana. Van het ene moment op het andere zat het land zonder leiding.

De officiële versie van wat nadien gebeurde, luidt dat de "extremistische" Hutu's die de aanslag uitvoerd hadden nog diezelfde avond een staatsgreep pleegden en het startsein gaven voor de reeds lang beraamde uitroeiing van de Tutsibevolking én van de "gematigde" Hutu's in Rwanda. Bij die genocide, die

duurde van 7 april tot half juli 1994, kwamen naar schatting één miljoen mensen om. Nog altijd volgens de officiële lezing werd de volkerenmoord gestopt door de inval van het Rwandees Patriottisch Front, een gewapende beweging van Tutsirebellen onder leiding van Paul Kagame, die de macht greep en sindsdien president van Rwanda is.

De grote vraag is of deze versie van de feiten overeenstemt met de waarheid. Vooraleer we daar dieper op ingaan, moeten we eerst kort de geschiedenis van Rwanda schetsen.

EEN HISTORISCHE TERUGBLIK

Het land wordt vanouds bewoond door twee etnieën, de Tutsi's en de Hutu's. De Tutsi's (10 tot 15 % van de bevolking) vormden een aristocratische klasse die eeuwenlang het gezag uitoefende. De Hu-

Eén van de donkerste bladzijden uit de geschiedenis van de 20ste eeuw :
de Rwandese volkerenmoord. Wie was er verantwoordelijk voor ?

PRESIDENT JUVÉNAL HABYARIMANA
tijdens een bezoek aan de VS in 1980.

tu's, de overgrote meerderheid, waren landbouwers die aan de Tutsi's onderworpen waren en herendiensten voor hen moesten verrichten.

Toen de Belgen Ruanda-Urundi na de Eerste Wereldoorlog als mandaatgebied erfden, steunden zij hun gezag op de traditionele Tutsi-elite. In 1934-1935 werd een volkstelling georganiseerd en kreeg elke Rwandees een soort van raciale identiteitskaart met de vermelding Tutsi of Hutu (of Twa, een pygmeeënvolk).

In de jaren vijftig verspreidde het virus van de democratie zich ook in Rwanda, waarbij een aantal "progressieve" Belgische missionarissen jammer genoeg een grote verantwoordelijkheid droegen. Zij brachten de Hutu's het hoofd op hol zodat die het gezag opeisten: zij vormden immers de meerderheid! In 1959 brak een bloedige opstand uit tegen het regime van *mwami* (koning) Kigeli V, een Tutsi. Het jaar daarop organiseerden de Belgen onder druk van de VN verkiezingen, die uiteraard gewonnen werden door de Hutu's; Kigeli V moest in ballingschap gaan en samen met hem verhuisden zo'n tweehonderdduizend Tutsi's naar Oeganda. Een volksraadpleging (september 1961) gaf aan dat de Hutumeerderheid de monarchie afgeschaft wou zien. En toen Rwanda op 1 juli 1962 effectief onafhankelijk werd onder een Hutupresident, brak opnieuw een moorddadige vervolging uit tegen de nog in het land verblijvende Tutsi's.

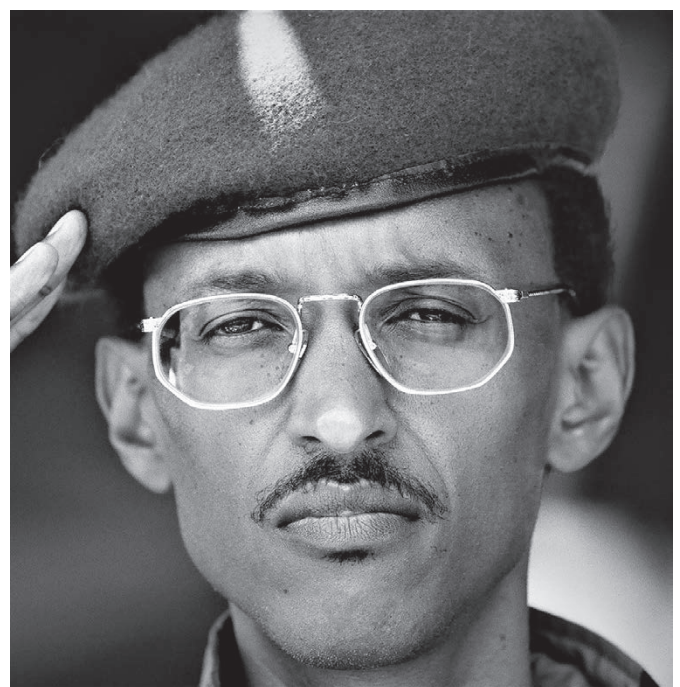
De republiek kon het raciaal geweld niet stoppen, waardoor Rwanda langzaam maar zeker naar de afgrond gleed, tot Juvénal Habyarimana, de stafchef van het leger en zelf ook een Hutu, in 1973 een staatsgreep pleegde. Hij vormde het land om tot een eenpartijstaat en zorgde voor stabiliteit en rust. De Tutsiminderheid kon zich veilig voelen, maar de nieuwe leider stond niet toe dat de ca. 1 miljoen Tutsivluchtelingen terugkeerden naar Rwanda.

Het Rwandees Patriottisch Front dat de Tutsi Paul Kagame in die tijd oprichtte, stelde zich tot doel Habyarimana en zijn Hutubewind ten val te brengen. Het RPF viel in oktober 1990 vanuit Oeganda Rwan-

da binnen. De oorlogssituatie werd door de Verenigde Naties aangegrepen om de Hutuleider te verplichten tot democratisering en vredesbesprekingen met zijn vijanden. Zo kwamen de akkoorden van Arusha tot stand: Habyarimana liet een veelvoud aan politieke partijen toe en aanvaardde in april 1992 een coalitieregering die geleid werd door zijn politieke tegenstrevers onder de Hutu's. De "internationale gemeenschap", die zoals gewoonlijk meer sympathie had voor de rebellen dan voor het gevestigd gezag, was tevreden met de evolutie. Maar dan werd plots op 6 april 1994 het presidentieel vliegtuig uit de lucht geschoten...

Bernard Lugan, hoogleraar, Afrikaspecialist en uitgever van het digitale tijdschrift *L'Afrique réelle*, publiceerde in 2014 een kritisch boek over de volkerenmoord: **RWANDA, UN GÉNOCIDE EN QUESTIONS** (éd. du Rocher). Daarin trekt hij de officiële interpretatie van de gebeurtenissen, zoals die vastgelegd werd door de huidige machthebbers in Kigali, in twijfel. Hij baseert zich daarvoor op wat aan het licht kwam tijdens het *International Criminal Tribunal for Rwanda* (ICTR), de rechtbank ingesteld door de Veiligheidsraad van de VN om de verantwoordelijken voor de genocide ter verantwoording te roepen.

Het ICTR stelde tussen 1995 en 2014 in het totaal 93 personen in staat van beschuldiging en sprak 62 veroordelingen uit. Lugan was als expert aan het tribunaal verbonden en had toegang tot alle archieven. In de inleiding op zijn boek schrijft hij onomwonden: « *Het is aan het afbouwen van de officiële geschiedenis, die nu totaal verouderd is, dat dit boek is gewijd* » (p. 6).

PAUL KAGAME in 1994,
na de overwinning van de Tutsi-rebellen.

HOE WERD DE OFFICIËLE GESCHIEDENIS VAN DE GENOCIDE GESCHREVEN ?

In de nacht die volgde op het neerschieten van het presidentieel vliegtuig verbrak het Rwandees Patriotisch Front (de Tutsirebellen) eenzijdig het staakt-het-vuren dat van kracht was en begon vanuit het noorden, gedekt door de Oegandese grens, aan de verovering van Rwanda.

Amadou Dème, oud-inlichtingenofficier van de VN-missie voor Rwanda, getuigde voor de rechtbank: « *De snelle ontplooiing van het RPF in de omgeving van Kigali [waar de rebellen sinds de akkoorden van Arusha een kazerne bezaten] en de bewegingsvrijheid van zijn troepen om te infiltreren, de gedemilitariseerde zone [in het noorden van het land] onder de voet te lopen en Kigali te naderen, leveren het bewijs dat de strijdkrachten van de regering volledig verrast waren door de gebeurtenissen. Het RPF had alles gepland en stond sinds lang klaar om de oorlog te hervatten.* »

De uitschakeling van de president werd dus openlijk gevolgd door een zorgvuldig gecoördineerd militair offensief door de Tutsi's van Kagame, waarvan het oprukken vergemakkelijkt werd door een soort van "vijfde kolonne" die opereerde vanuit een kazerne vlakbij de hoofdstad.

Vandaag weten we met zekerheid dat dit offensief inderdaad al verschillende weken vooraf georganiseerd was en dat het rebellenleger slechts op een signaal wachtte om in actie te komen. De moord op Habyarimana was dat signaal.

Op 7 april in de ochtend vielen de RPF-troepen vanuit de kazerne bij Kigali het kamp van de presidentiële garde aan en begonnen loopgraven aan te leggen langs de weg naar het vliegveld. Verschillende hoogwaardigheidsbekleders van het Hutu-regime zochten een veilig onderkomen in de buitenlandse ambassades. De dag daarop al maakten de Tutsirebellen uit het noorden aansluiting met hun strijdmakkers in de kazerne bij de hoofdstad. Het regeringsleger moest zich terugplooien bij gebrek aan wapens en munitie. Frankrijk en België evacueerden hun landgenoten en lieten de zwarten aan hun noodlot over...

Want ondertussen waren slachtpartijen op

grote schaal uitgebroken: de Hutu's en de Tutsi's maakten elkaar af. De genocide op de Tutsi's maakte volgens Rwandaspecialist Filip Reyntjens, emeritus hoogleraar aan de Universiteit Antwerpen, 600.000 slachtoffers; hij schat dat er ook 500.000 Hutu's omkwamen.

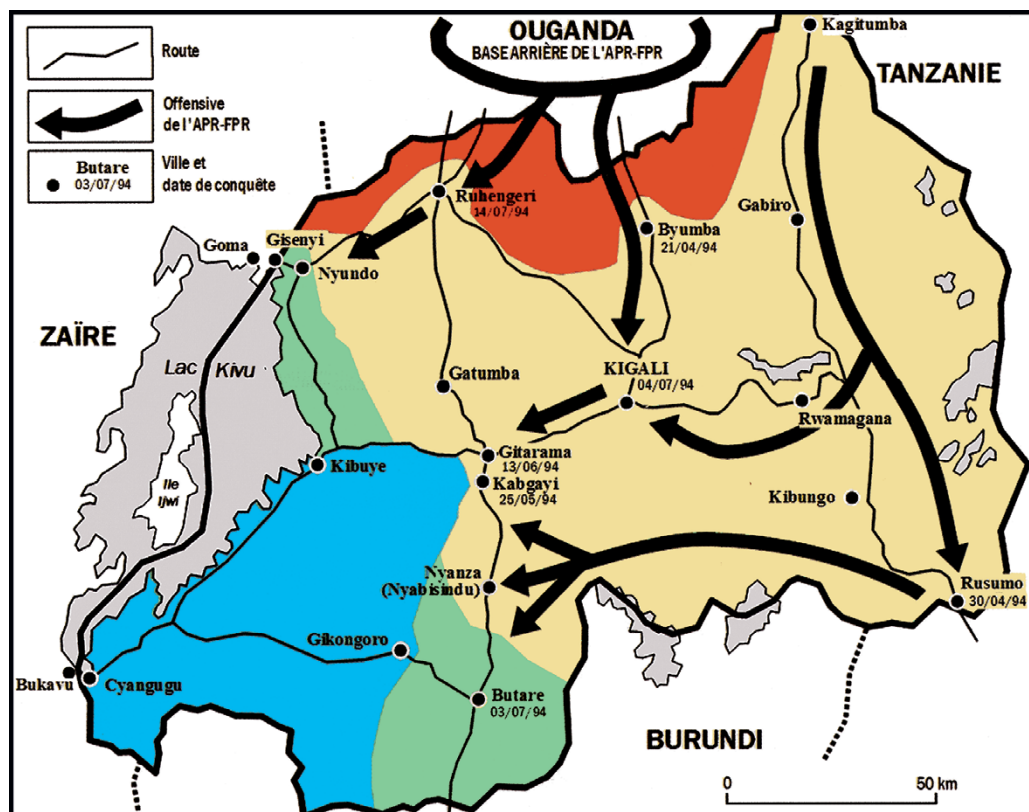
Op 4 juli had het Tutsileger de hoofdstad volledig in handen. Generaal Kagame eiste op 18 juli de eindoverwinning op en verklaarde dat de oorlog voorbij was. De overwinnaars, die zichzelf bevrijders noemden, legden vervolgens hun versie van de feiten op: "extremistische" Hutu's hadden hun eigen president vermoord, een staatsgreep gepleegd en de al lang geprogrammeerde uitmoording van de Tutsi's én de "gematigde" Hutu's in gang gezet.

Die visie werd door het regime van Paul Kagame gebetonned als de Waarheid. Ze mocht niet in vraag worden gesteld, want het nieuwe Tutsibewind kon zijn legitimiteit alleen maar halen uit het feit dat het een eind had gemaakt aan de genocide. De verhoren voor het Rwandatribunaal van de VN hebben die "waarheid" echter onderuitgehaald.

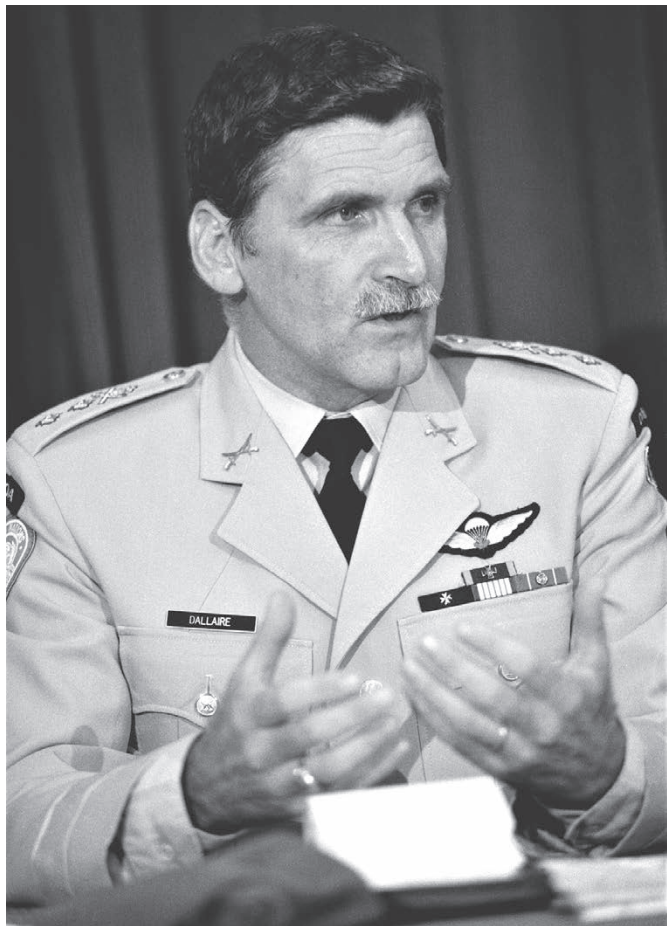
WAS DE VOLKERENMOORD IN RWANDA GEPROGRAMMEERD ?

De stelling dat de genocide maanden of zelfs jaren van tevoren gepland was, houdt geen steek in het licht van de processen die voor het Rwandatribunaal gevoerd werden.

Een van de hoofdbeklaagden was kolonel Bagozora, die ervan beschuldigd werd het "brein van de genocide" geweest te zijn. Het zgn. proces van de

De verovering van Rwanda door het Tutsirebellenleger van Kagame (7 april tot 18 juli 1994). **Rood**: de zone die de rebellen al controleerden vóór 7 april. **Groen**: de laatste gebieden in handen van het regeringsleger, eind juni. **Blauw**: humanitaire zone gecontroleerd door het Franse leger.

GENERAAL ROMEO DALLAIRE

bij zijn aanstelling tot commandant van UNAMIR, de bijzondere missie van de Verenigde Naties voor Rwanda, in 1993.

militairen groepeerde vier hoge legerverantwoordelijken van het regime van Habyarimana; de procureur wilde, volgens de wens van de nieuwe gezagsdragers in Kigali (Kagame), aantonen dat het ganse leger betrokken was in het beramen van de volkerenmoord. Na een proces dat 409 dagen in beslag nam en waarbij 242 getuigen gehoord werden, was het hof echter verplicht de kolonel vrij te spreken van het op het getouw zetten van een genocide. De aanklager kreeg te horen dat zijn stelling « *niet ondersteund werd door getuigenissen die voldoende betrouwbaar waren.* » Bovendien verwierpen de rechters de thesissen dat er vooraf lijsten van te elimineren Tutsi's waren opgesteld.

Niettemin werd Bagosora tot levenslang veroordeeld, wat in beroep werd teruggedraaid tot 35 jaar... De motivatie was dat hij weliswaar geen genocide opgezet had, maar als hiërarchisch verantwoordelijke wel aansprakelijk was voor de militairen die zich aan moordpartijen hadden schuldig gemaakt. Een vreemde redenering, vermits de kolonel in 1994 op pensioen was en nog enkel de burgerlijke functie van kabinetsdirecteur op het ministerie van Defensie vervulde! De diepere reden was dat het tribunaal het zich niet kon permitteren de "sterbeklaagde" vrij te spreken zonder een zwaar diplomatiek incident met de nieuwe machthebbers in Kigali te veroorzaken. De rechters « *wilden in geen geval de machtige vrienden van generaal Kagame verontrusten, namelijk de VS en Groot-Brittannië,*

die permanente leden waren van de Veiligheidsraad – het hoogste gezag over het tribunaal – en die al lang aanstuurden op de sluiting van de rechtbank, uit schrik dat op een dag leden van het Rwandees Patriottisch Front terecht zouden moeten staan » (Lugan p. 37).

Ook tegen geen enkele van de andere beklaagden werd de beschuldiging van het plannen van een volkerenmoord weerhouden. Generaal Kabiligi, hoofd van de militaire operaties, werd volledig vrijgesproken en onmiddellijk in vrijheid gesteld. Luitenant-kolonel Nsengiyumva, commandant van de militaire sector van de stad Gisenyi, werd veroordeeld tot een straf gelijk aan de tijd die hij al in de gevangenis had doorgebracht en dus ook op vrije voeten gesteld. Conclusie: geen betrokkenheid van de legerkop in het programmeren van de uitroeiing... en geen bewijzen voor zo'n programmatie *tout court*!

Als de volkerenmoord niet vooraf opgezet was en niet geprogrammeerd, betekent dit dat zij "spontaan" uitbrak. De gebeurtenis die de moordende waanzin uitlokte, was natuurlijk de moord op president Habyarimana die onmiddellijk gevolgd werd door het offensief van de Tutsirebellen vanuit Oeganda. Voor de overgrote meerderheid van de Hutu's was het duidelijk dat het Rwandees Patriottisch Front "hun" president geliquideerd had, waarop zij in blinde haat naar hun machetes grepen en zich op de Tutsi's in Rwanda stortten...

WIE VERMOORDE PRESIDENT HABYARIMANA ?

Officieel is deze kwestie zonder antwoord gebleven. Maar er zijn gegevens genoeg voorhanden om met grote zekerheid de moordenaars aan te wijzen.

Over de aard van het moordwapen bestaat geen twijfel: twee luchtdoelraketten van Sovjetmakelij.

We spraken al over de akkoorden van Arusha die in 1992 een einde moesten maken aan de oorlog tussen Habyarimana en de Tutsirebellen van Kagame. De VN benoemden in 1993 de Canadese generaal Roméo Dallaire tot commandant van UNAMIR, de missie die moest toezien op de correcte uitvoering van de overeenkomst. Dallaire begon met een inspectie van het militair materieel van beide kampen en schreef daar een rapport over. Wat de regeringstroepen betreft, maakt hij in de inventaris nergens gewag van luchtdoelraketten. Over het Rwandees Patriottisch Front daarentegen noteert hij dat het wél dergelijke tuigen bezat en dat ze uit de Sovjetunie afkomstig waren. Hij bevestigde deze gegevens op het Rwandatribunaal.

Ook Luc Marchal, commandant van het Belgisch contingent van UNAMIR, verklaarde in 2006 onder ede dat het leger van Habyarimana geen luchtdoelraketten bezat.

Anderzijds bewees de Franse onderzoeksrechter Jean-Louis Bruguière (die ingeschakeld werd door de familieleden van de omgekomen Fransen aan boord van het presidentiële vliegtuig) dat de fatale Sovjetraketten deel uitmaakten van een lot van 40 raketten

type SA-16 Gimlet die enkele jaren tevoren aan het Oegandese leger geleverd waren. De Fransman ondertekende in 2006 verschillende internationale aanhoudingsmandaten tegen invloedrijke intimi van Kagame en beval de Rwandarechtbank aan om de Tutsipresident in staat van beschuldiging te stellen wegens de moord op zijn voorganger. Het internationaal tribunaal reageerde daar niet op. Sterker nog, Carla Del Ponte, hoofdaanklager tussen 1999 en 2003, wees het hele dossier van de hand: « *Als het tribunaal zich niet bezighoudt met de aanslag, dan is dat omdat het daarover geen jurisdictie heeft.* » De genocide onderzoeken zonder dat het sleutelmoment van de moord op Habyarimana ter sprake mag komen? Zeer vreemd...

Vermelden we nog dat Théogène Rudasingwa, van 1996 tot 1999 ambassadeur van Rwanda bij de VN, in 2012 publiek verklaarde dat Kagame opdracht tot de moord had gegeven. Op 24 oktober 2013 formuleerde hij een uitdaging: « *Ik nodig president Paul Kagame uit om zich samen met mij te onderwerpen aan een leugendetector, onder internationaal toezicht, over de kwestie wie het vliegtuig van president Habyarimana heeft neergehaald.* »

WIE WAREN DE "GEMATIGDE" HUTU'S?

Altijd opnieuw leest men dat tijdens de genocide niet alleen Tutsi's, maar ook "gematigde" Hutu's werden omgebracht door "extremistische" Hutu's. Op basis van zijn onderzoeken in het kader van het Rwandatribunaal is Bernard Lugan echter heel formeel: « *De etnisch-politieke categorie van "gematigde Hutu's" heeft niet alleen nooit bestaan, maar dekt ook geen inhoud* » (p. 86).

Er bestond zeker al eeuwenlang verdeeldheid onder de Hutubevolking: die van het noorden konden niet goed opschieten met die uit het zuiden van het land. Maar die verdeeldheid werd nog aanzienlijk verscherpt na de oprichting van allerlei

De tien vermoorde Belgische para's: slachtoffers van onbekwaamheid en lichtzinnigheid op het hoogste niveau.

politieke partijen in het begin van de jaren negentig. De eerste en belangrijkste van die partijen was het *Mouvement démocratique républicain* (MDR), dat een einde wou maken aan de "dictatuur" van Habyarimana en de onvoorzichtigheid beging daarvoor toenadering te zoeken tot de Tutsi's van het Rwandees Patriottisch Front. De redenering van de MDR was de volgende: een militaire actie van de Tutsirebellen zou Habyarimana verplichten tot zoveel toegevingen dat we hem van de macht kunnen verdrijven; daarna hoeven we van de Tutsi's van Kagame geen schrik te hebben want democratisch gesproken vormen zij een minderheid.

Sommigen binnen de MDR wilden zeer ver gaan in de samenwerking met Kagame, onder meer Agathe Uwilingiyimana, die premier zou worden van een coalitie van oppositiepartijen tegen president Habyarimana (die deze regering niettemin accepteerde overeenkomstig de akkoorden van Arusha). Maar lang niet alle partijgenoten van "mevrouw Agathe" waren het met haar opstelling eens. Zij vreesden dat de Tutsirebellen haar zouden manipuleren in hun eigen voordeel. De handlangers van Kagame waren trouwens geïnfiltreerd in de MDR: Anasthase Gasa-na, die namens zijn partij een van de sleutelfiguren was in de onderhandeling van de Arusha-akkoorden, was in het geheim lid van het Rwandees Patriottisch Front.

In plaats van over "gematigde" Hutu's te spreken, kunnen we het dus beter hebben over opposanten tegen Habyarimana die bereid waren tot verre gaande collaboratie met de fanatieke Tutsi's van Kagame... Die strategie zou hen duur te staan komen: « *Hun berekeningen keerden zich echter tegen hen, want de overgrote meerderheid van de Hutu's beschouwde hen als verraders en daarom werden zij systematisch vermoord na de aanslag van 6 april 1994, zelfs nog vóór de genocide op de Tutsi's begonnen was* » (Lugan p. 100).

Memoriaal van Ntarama (district Kigali), ingericht in een deel van de plaatselijke katholieke kerk. Vijfduizend mensen werden op deze plek afgeslacht op 15 april 1994.

En omgekeerd, aldus Bernard Lugan, liquideerden de oprukkende troepen van Kagame alle Hutu's van wie geweten was dat zij aanhangers van president Habyarimana waren. Maar die oorlogsmisdaad moest absoluut gecamoufleerd worden en werd daarom in de schoenen van "extremistische" Hutu's geschoven...

HEEFT DE HUTULEGERLEIDING EEN STAATSGREEP GEPLEEGD ?

Alison Des Forges, « activiste van de mensenrechten » en gedreven raadgeefster van de procureur op het Rwandatribunaal, beschuldigde de Hutulegertop ervan na de uitschakeling van Habyarimana een staatsgreep uitgevoerd te hebben met de bedoeling de volkerenmoord op de Tutsi's in gang te zetten. Een grondige analyse van de feiten spreekt die stelling echter tegen.

Van zodra het nieuws over het neerhalen van het presidentieel vliegtuig bekend raakte, riep het hoofd van de gendarmerie, generaal Ndindiliyimana, een spoedoverleg bijeen in het kamp van Kigali. We hebben reeds vermeld dat ook de stafchef van het leger bij de aanslag omkwam ; verder bevonden de ministers van Defensie en van Binnenlandse Zaken zich op missie in het buitenland. De moordenaars waren er in geslaagd de Rwandese staat volledig te onthoofden.

Diezelfde nacht vroeg de verbindingsofficier tussen de Rwandese strijdkrachten en UNAMIR telefonisch aan generaal Dallaire om het spoedoverleg bij te wonen. Belangrijk is het getuigenis van de Belgische kolonel Luc Marchal, de nummer twee van UNAMIR, die rond 23 uur ook in het kamp arriveerde : *« Toen ik me op het militair hoofdkwartier van de Rwandese strijdkrachten bevond, waar een crisiscomité vergaderde, had ik op geen enkel moment het gevoel dat we waren beland in het scenario van een staatsgreep. Ik weet heel goed dat ik in de aanwezigheid was van radeloze mannen »* (getuigenis uit 2001). Later bekrachtigde hij zijn woorden in een interview met het weekblad *Africa International* (2003) : *« De manier waarop ze zich gedroegen, hun stemintonatie, die twijfels die geuit werden, de uitdrukking op hun gezichten, een vraag die duidelijk van schrik getuigde : het waren allemaal tekenen die niet konden bedriegen. »*

Op het spoedoverleg werd beslist om kolonel Gatsinzi, commandant van de school voor onderofficieren van de stad Butare, aan te stellen tot stafchef *ad interim* van het leger. Deze militair, die op het einde van de jaren tachtig in ongenade was gevallen, werd nochtans beschouwd als een tegenstander van Habyarimana ; hij zou zich trouwens later aansluiten bij het Rwandees Patriottisch Front en minister worden onder Kagame. *« Als ze werkelijk bezig waren een staatsgreep te plegen, dan gedroegen de "Hutu-extremisten" zich wel heel inconsequent », merkt Lugan terecht op (p. 122).*

Er was nu een interim-stafchef, maar wie moest interim-president worden ? De aanwezige Hutu-officieren hadden geen kandidaat (erg vreemd als ze werkelijk een staatsgreep wilden plegen !). Generaal Dallaire van zijn kant stelde Agathe Uwilingiyimana voor, de eerste-minister. De Rwandese militairen wezen die suggestie categoriek van de hand, niet alleen om constitutionele redenen – de akkoorden van Arusha bepaalden dat het presidentschap aan de vroegere eenheidspartij van Habyarimana toekwam – maar vooral omdat mevrouw Agathe, zoals we in de vorige paragraaf uitlegden, bekend stond als iemand die zeer nauw (te nauw) aanleunde bij Kagame. De grote meerderheid van de Hutu's zou haar niet aanvaarden, zeker niet nu de gemoederen vlak na de aanslag zo verhit waren !

In de ogen van Dallaire stond het spoedoverleg echter gelijk met een staatsgreep... En dus dreef hij achter de rug van de militairen zijn zin door. Hij besliste dat mevrouw Agathe zich op de radio tot het land zou richten in de vroege ochtend van 7 april, op het moment dat de uitzendingen zouden hervat worden. Daarmee ging hij niet alleen zijn boekje van politiek-neutraal commandant van UNAMIR schromelijk te buiten, maar veroorzaakte hij ook onrechtstreeks het drama van de Belgische blauwhelmen.

WIE DRAAGT DE VERANTWOORDELIJKHEID VOOR DE MOORD OP DE BELGISCHE PARA'S ?

Toen generaal Dallaire eenmaal besloten had om Agathe Uwilingiyimana voor de radio te laten spreken, moest hij haar veiligheid verzekeren. Kolonel Marchal, tweede in bevel, gaf die opdracht aan tien Belgische para's die als blauwhelmen onder zijn leiding stonden : luitenant Thierry Lotin, 1ste sergeant Yannick Leroy en de korporaals Christophe Dupont, Alain Debatty, Marc Uyttebroeck, Christophe Renwa, Louis Plescica, Stéphane Lhoir, Bruno Bassine en Bruno Meaux. Ze waren allemaal lid van het 2de bataljon commando's (2 Cdo).

De tien mannen begeven zich naar het huis van de premier, dat na hun aankomst plots omsingeld wordt door woedende Hutu's : zij zinnen op wraak voor de moord op hun president en verdenken mevrouw Agathe, die zijn politieke tegenstander was en bekend staat als een "onderzeeër" van de Tutsirebellen, van medeplichtigheid. Terwijl de premier vlucht naar een naburige woning (waar ze kort daarna de dood vindt), worden de para's zelf in het nauw gedreven. Luitenant Lotin bericht luitenant-kolonel Dewez over het gevaar en de agressiviteit van hun belagers ; die antwoordt dat hij zelf de situatie moet inschatten en zijn wapens mag inleveren als dat noodzakelijk blijkt. De Belgische para's geven zich daarop over. Samen met vijf Ghanese blauwhelmen, die instonden voor de bewaking van het huis, worden ze per minibus overgebracht naar het kamp van Kigali. Daar brengt luitenant Lotin telefonisch verslag uit aan het hoofdkwartier van zijn bataljon.

En dan loopt het helemaal fout. Muitende soldaten storten zich op de Belgen die zij van de moord op de president beschuldigen. Zij beginnen hen te slaan met hun geweekolven, met stokken en stenen. Twee para's blijven bloedend liggen terwijl de anderen naar een kantoortje kunnen vluchten. De aanwezige Rwandese officieren zullen achteraf beweren dat zij tevergeefs probeerden tussenbeide te komen en enkel de Ghanezen konden redden. Uiteindelijk worden alle Belgen vermoord.

Om 10 uur in de voormiddag is een nieuwe bijeenkomst van de hoogste militairen gepland die doorgaat in de *Ecole supérieure militaire*, op enkele honderden meters van het kamp. Wanneer generaal Dallaire er naartoe rijdt, ziet hij bij de ingang van het kamp de lichamen van twee dode Belgische soldaten op de grond liggen. Hij wil stoppen, maar zijn chauffeur panikeert en rijdt in volle vaart door naar de militaire school. Daar wordt de generaal op de hoogte gebracht van de bloedige feiten, maar hij onderneemt niets. Hij licht zijn adjunct Marchal, die had kunnen ingrijpen met de Belgische blauwhelmen, niet in. « *Bijna twintig jaar na de feiten begrijp ik nog altijd niet waarom generaal Dallaire mij niet geïnformeerd heeft over wat hij gezien en gehoord had* », laat kolonel Marchal in 2013 optekenen.

Tijdens de hele periode van de meeting zit het hoofd van UNAMIR zwijzaam en in zichzelf gekeerd op zijn stoel. Drie of vier para's vechten op dat moment nog voor hun leven! Wanneer hij rond het middaguur het woord neemt, is dat enkel om zijn rouwbeklag te betuigen voor de moord op president Habyarimana en om mee te delen dat de VN-missie in Rwanda voorlopig op post blijft.

Dallaire gaf onmiddellijk na de aanslag op de president nog meer bewijzen van onbekwaamheid. Waarom heeft hij bv. niet onmiddellijk de avondklok ingesteld en laten bekendmaken dat tegen elke overtreder streng opgetreden zou worden? Waarom heeft hij de strategische punten in Kigali niet bezet met zijn tanks? Waarom ondernam hij niets tegen de kazerne van de Tutsirebellen op de weg tussen de hoofdstad en het vliegveld? De generaal liet die commando's binnendringen in het Amahorostadion dat zich onder de hoede van UNAMIR bevond; verschillende Hutu-kaderleden, die zich in hun naïviteit onder de bescherming van de VN hadden geplaatst, werden door de Tutsi's meegenomen en vermoord.

Wie wat dieper graaft, stelt vast dat de hele VN-missie aan alle kanten rammelde. De manschappen waren slecht voorbereid, de middelen te beperkt, de regels voor het gebruik van de wapens (*rules of engagement*) al te dwaas: de militairen mochten enkel schieten in geval van zelfverdediging en mochten dus nooit tussenbeide komen in moordpartijen. Wat de Rwandese genocide betreft, kwam dit neer op machteloos toekijken. Geen wonder dat veel terugkerende blauwhelmen bij hun aankomst op Melsbroek in woede en frustratie hun blauwe baret op de grond smeten en in brand staken.

En België? De VN hadden ons land om achthonderd soldaten gevraagd; de regering zond er 450. Bij hun aankomst in Kigali bleek dat er niet voor logement gezorgd was. De blauwhelmen uit Bengalen, die voor een snelle interventie-eenheid moesten zorgen, waren vanaf het begin niet berekend op hun taak. Daarom namen de Belgen die opdracht over, maar van de acht pantservoertuigen die ze daarvoor nodig hadden, waren er vier defect en vier onbruikbaar wegens te weinig munitie. Toen kolonel Marchal aan zijn oversten in Brussel meer munitie vroeg, deden die of hun neus bloedde: besparingen opgelegd door de regering, zoals gewoonlijk.

Het is altijd hetzelfde verhaal: het leger is *quantité négligeable*, het brengt de politici geen stemmen op. Het wordt dus verwaarloosd. Ten koste van mensenlevens...

Het is altijd hetzelfde verhaal: het leger is *quantité négligeable*, het brengt de politici geen stemmen op. Het wordt dus verwaarloosd. Ten koste van mensenlevens...

PRESIDENT KAGAME in 2016 :
de overwinnaars hebben de geschiedenis geschreven.

redactie KCR

COMMENTAAR OP HET EVANGELIE VAN SINT-JAN

DAMES en heren van de jury

Bij het begin van deze nieuwe zitting is de situatie met betrekking tot Jezus volgens ons ingrijpend veranderd, zowel in Jeruzalem als in Galilea.

Op het platteland van Galilea heerst een volkse geestdrift die alle weerstand wegveegt, maar die ook niet getuigt van veel wijsheid of voorzichtigheid. Een messiaanse opstand ten gunste van Jezus – moeten we voor zoiets vrezen of er juist

op hopen? – kan er elk ogenblik losbreken. Omgekeerd is in Jeruzalem de vijandigheid jegens Hem aanzienlijk toegenomen. Men is er op uit Hem te betrappen, in zijn gebaren, in zijn beslissingen en vooral in zijn woorden.

Er is reden om te geloven dat er ondertussen een jaar is voorbijgegaan, misschien van maart 31 tot april of juni 32, vooraleer onze hoofdgetuige zijn relaas weer aanvat.

4. JEZUS HAALT HET GETUIGENIS VAN ZIJN VADER AAN IN JERUZALEM EN IN GALILEA

JEZUS SCHANDALISEERT DE FARIZEEËN

^{5,1-4} Nu begint de tweede reis van Jezus, langs dezelfde wegen, om er zijn onderricht te hernemen waar Hij het onderbroken heeft, om het met nog meer glans en gezag op te leggen, om het te vervolledigen en op elke tegenwerping te antwoorden.

Daarna was er een feest der Joden en Jezus ging op naar Jeruzalem. Persoonlijk ben ik ervan overtuigd dat Jezus enkel in het gezelschap van Sint-Jan aan die bedevaarten deelnam; de grote groep van zijn apostelen en getrouwen liet Hij achter in Galilea. Daarom komen veel gebeurtenissen enkel in dit Evangelie voor.

Zoals tevoren manifesteert Jezus zich met een verbluffend teken. Hij geneest bij de Schaapspoort een lamme in een badinrichting met vijf zuilengangen die befaamd was om de miraculeuze genezingen die er plaatsvonden. Merken we tussendoor op dat de archeologen de onderbouw van die vijf portieken van Bezata (Bethesda) teruggevonden hebben, daar waar de modernistische exegeten zeiden dat het enkel om een symbolische betekenis ging. Nogmaals een bewijs van het puur gefantaseerde karakter van de modernistische Bijbelverklaring en het onmiskenbaar historisch karakter van wat onze hoofdgetuige verhaalt!

⁵⁻⁸ Jezus zag daar een man liggen die achtendertig jaar ziek was. Jezus sprak tot hem: « Sta op, neem uw bed en ga. » En onmiddellijk werd de man gezond; hij nam zijn rustbed op en liep!

⁹⁻¹³ Maar het was die dag sabbat. Toen de Farizeeën de man onderweg tegenkwamen, zeiden ze hem: « Het is sabbat, ge moogt uw rustbed niet dragen. » Noch de man zelf, noch de Joden die hem op de vingers tikken, weten op dat moment wie het mirakel verricht heeft. De enen hebben slechts oog voor de overtreding van de sabbatrust, de ander is alleen maar blij om zijn genezing.

¹⁴ Enkele dagen later komt Jezus de man in kwestie tegen in de Tempel en zegt tot hem: « Zie, ge zijt gezond geworden. Zondig niet meer, opdat u niets

ergers overkomt. » Jezus is de alwetende en almachtige Meester, die doet sterven en herleven, die straft en geneest. Zijn bedreiging in geval van hervallen in zonde is indrukwekkend. Maar hoe kan men Hem het recht betwisten om zo te spreken, Hij die deze man op miraculeuze wijze verlost heeft van zijn ongeluk en tegelijkertijd zijn zonden vergeven heeft?

¹⁵⁻¹⁶ De genezene ging nu aan de Joden berichten dat het Jezus was die hem had genezen. Het commentaar dat Sint-Jan aan het relaas toevoegt, is veelzeggend. Hij situeert het schandaal dat gaat uitbreken in het kader van een confrontatie die al door verscheidene incidenten gekenmerkt werd. Hij wijst op het absurde én op het gevaarlijke van het schandaal: *Het was om zulke zaken dat Jezus door de Joden vervolgd werd, omdat Hij zo iets op de sabbat deed!* Legalistische bekrompenheid, boosaardigheid ingegeven door haat? Het vervolg zal het uitwijzen.

JEZUS BETUIGT ZIJN EENHEID MET DE VADER

¹⁷ Hoe gaat Jezus zichzelf vrijspreken van het feit dat Hij een man op een sabbat genezen heeft en hem zijn rustbed heeft doen dragen? Genezen, zelfs door een woord uit te spreken, betekent werken; en werken tijdens de sabbat komt neer op het schenden van de rust van de zevende dag, de Dag dat God rustte. Voor een vrome Jood is dit niet te verantwoorden. Het sublieme antwoord van Jezus wekt in de donkere harten van de fanatieke verdedigers van Gods rechten een dodelijke verontwaardiging op...

Hij zegt hen: « Mijn Vader werkt altijd, tot heden toe; zo doe Ik het ook. » De Joden, onderstreept Sint-Jan, zochten nog meer Hem te doden. We schrikken wanneer we onze getuige dat vreselijke woord voor de eerste keer horen uitspreken. De Joden zijn razend omdat Hij niet enkel de sabbat brak, maar God ook zijn eigen Vader noemde en zich dus met God gelijk stelde.

¹⁹⁻²¹ Daarop legt Jezus uit wat Hij bedoelt. Hij noemt God zijn Vader: de allereerste keer dat een

zoon van Abraham zijn God zo durft noemen ! Zoals een kind toekijkt hoe zijn *papa* werkt – bv. in het atelier van een timmerman in Nazareth – en ziet wat hij doet, zo doet Hij het op zijn beurt ook. Dat mag Hij *« want de Vader heeft zijn Zoon lief en laat Hem alles zien wat Hij doet »*... zoals het mirakel op de sabbat, en dat is nog maar een begin ! *« En nog groter werken zal Hij Hem tonen, zodat gij verwonderd zult staan »*, kondigt Jezus de Joden aan.

Eigenlijk zou het volstaan toe te geven aan de aantrekkingskracht van een dergelijke openbaring om genezen te worden van elke geestelijke verlamming en zich op te richten uit zijn ellendig rustbed, namelijk de oude Wet die nutteloos geworden is. Met wat voor grotere schatten dan die van het Mozaïsch Verbond zouden dan de gelovige zielen overladen worden door een dergelijke Zoon, in naam van zijn Vader ! Deze goede Verlosser zou hen het eeuwig leven schenken en daarbovenop de verrijzenis van hun sterfelijk lichaam. Luisteren en geloven, is dat dan zo moeilijk ?

²⁴⁻²⁵ Voor de eerste keer in de geschiedenis krijgen de mensen een openbaring over hun leven na de dood, door iemand die weet waarover Hij spreekt : *« Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u : er komt een uur, en het is er reeds, waarin de doden de stem van Gods Zoon zullen horen. En die er naar luisteren, zullen herleven. »* En verder : *« Wie luistert naar mijn woord en in Hem gelooft die Mij gezonden heeft, hij heeft het eeuwige leven en voor het gericht komt hij niet ; maar hij is overgegaan van de dood tot het leven. »*

Zonder inspanning, zonder aarzeling lost Jezus de zeer moeilijke kwestie op die vóór Hem nog door niemand opgelost was : die van de verrijzenis van het lichaam. Hij maakt aan heel de mensenfamilie bekend wat er met haar zal gebeuren na dit leven. Als *Mensenzoon*, als *vleesgeworden Woord*, volgens de term door Sint-Jan gebruikt, spreekt Jezus het definitieve goddelijk oordeel uit : vergiffenis en redding voor de enen, verwerping en verdoeming voor de anderen die zijn woorden van leven niet willen beluisteren met de oren van hun hart.

« DE VADER ZELF GETUIGT OVER MIJ »

³¹ Na deze openbaring van de meest ondoorgrondelijke goddelijke geheimen is Jezus als het ware verplicht aan zijn toehoorders te zeggen op welk getuigenis Hij zijn uitspraken steunt. Hij kan immers veel zeggen ! Jezus neemt de te verwachten reactie over : *« Indien Ik over Mijzelf getuig, dan is mijn getuigenis niet betrouwbaar. »* Maar hier is het antwoord op jullie tegenwerping : *« Er is een ander die over Mij getuigt ; en Ik weet dat het getuigenis dat Hij over Mij aflegt, betrouwbaar is. »* Over wie gaat het dan ? Natuurlijk over YHWH God !

³³ De Joden denken wellicht dat die *ander* Johannes de Doper is. Jezus maakt van de gelegenheid gebruik om de Voorloper te eren : *« Hij was de brandende en hel schijnende lamp »* in het plan van barmhartigheid van de Vader. *« Maar Ik heb een getuigenis groter dan dat van Johannes. »* Want hoe zou Hij die zich de Zoon van God noemt kunnen afhangen van *« het getuigenis van een mens »* ? Alleen God zelf kan garant staan voor zijn zaak en elk van zijn woorden.

³⁶ In de volgende verzen krijgen we de onweerlegbare bewijsvoering van de authenticiteit van de zending van Jezus. Zij ligt in de orthodromie of rechtlijnigheid van de werken van God, vanaf de oorsprong tot aan het optreden van Jezus, die alle profetieën en beloften in zijn persoon tot vervulling brengt : *« De werken die de Vader Mij te volbrengen gaf, de werken juist die Ik doe, zij getuigen van Mij dat de Vader Mij gezonden heeft. »*

³⁷ Maar om de band te zien tussen de werken van de Vader en die van de Zoon, om met het hart te geloven dat Jezus de gezondene van God is en van Hem de opdracht gekregen heeft zijn werk

van redding van de wereld te voltooien, moet men eerst en vooral de God van het Oude Testament terdege kennen. En dat is niet het geval : *« Nooit hebt gij zijn stem gehoord en nooit zijn Gelaat gezien. Zelfs zijn woord hebt ge niet eens blijvend in u, omdat gij Hem niet gelooft die Hij gezonden heeft. »* Hij, Jezus, kent het geheim van het Gelaat van zijn Vader en Hij heeft in zichzelf zijn Woord, want Hij is het Woord !

De genezing van de lamme van Bethesda.
Schilderij door Murillo (1667-1670).

³⁹ Zeker, de Joden hebben de Schriften die zij onderzoeken, maar zonder er iets anders in te vinden dan wat zij ervan verwachten, om hun hoogmoed te voeden en er hun pretentie in bevestigd te zien dat zij als uitverkorenen boven alle andere mensen staan. Zo veranderen zij het heilig werk van God in een dodelijk vergif voor hun ziel. Want de Schriften getuigen van Hem die hun leven en hun heil zou kunnen zijn, maar van wie ze niet willen weten: « *Ik ken u: gij hebt de liefde Gods niet in u. Ik ben gekomen in de naam van mijn Vader, maar gij neemt Mij niet aan.* »

Zij staan klaar om gelijk welke avonturier of onbekende tot Messias uit te roepen zonder dat die werken verricht en woorden spreekt die op goddelijke wijze getuigen van zijn komst, als hun trots er maar door bevredigd wordt. Maar Hem die God hen schenkt: neen! « *De eer die komt van de Ene God, die zoekt gij niet.* »

⁴⁵ Dan volgt tot slot de genadeslag: « *Uw aanklager is Mozes, op wie gij uw hoop hebt gesteld. Want zo gij Mozes hadt geloofd, dan zoudt gij ook in Mij geloven. Want over Mij heeft hij geschreven. Maar zo gij zijn Schriften niet gelooft, hoe zoudt gij dan mijn woorden geloven?* »

Geen enkele tussenkomst van de Joden heeft deze toespraak onderbroken, alsof zij de hele tijd aan de grond genageld stonden. Hebben zij dan geen tegenargumenten, geen opwerpingen? Neen. Zij weten niet wat zeggen. Het enige wat zij weten is dat zij die man, Jezus, absoluut niet willen. Het gaat als het ware om twee vijandelijke legers die hun vaste stellingen hebben ingenomen. Aan de ene kant Jezus, helemaal alleen, maar met de onzichtbare ondersteuning van alle profeten en mannen van God uit het Oude Testament en met de steun van zijn Vader. Aan de andere kant de Joden, die als enige plan hebben Hem te doden die zich durft verzetten tegen hun macht in Jeruzalem.

HET MIRAKEL VAN DE BRODEN EN DE VISSEN

^{6,1} *Daarna...* Onze getuige veroorlooft zich enige vrijheid in zijn uiterst bondig relaas over het openbaar leven van zijn Meester. Van de andere Evangelisten weten we dat Jezus een erg opgemerkt bezoek aan Galilea heeft gebracht, vol mirakels en toespraken die de geestdriftige aanhankelijkheid van de massa hebben opgewekt. Voor Sint-Jan is alleen de ontknoping van belang: *Daarna begaf Jezus zich naar de overkant van het meer van Galilea; een grote schare volgde Hem.*

Het verhaal van de vermenigvuldiging van de vijf gerstebroden en de twee vissen voor een menigte van vijfduizend mensen is van een kristalheldere so-

berheid. We zijn verwonderd dat zo'n massa volk op die eenzame plek is samengestroomd. Johannes legt er de reden van uit: de mensen zijn Jezus gevolgd omdat ze de wonderen hadden gezien die Hij voor de zieken verricht had. Wij weten ondertussen dat een dergelijk motief op een erg onvolmaakt geloof wijst, niet het geloof dat Jezus probeert te verkrijgen.

¹⁴ Het verbaast dan ook niet dat die grote massa na dat onvoorstelbaar mirakel de vrije loop laat aan dromen over een aards messianisme: « *Deze is waarlijk de profeet die in de wereld moet komen!* » Zij bedoelen: de nieuwe Mozes aangekondigd door de Schriften (Dt 18,15), die zijn volk zal bevrijden door alle wondertekens van de Uittocht te vermenigvuldigen. Jezus is daar echter niet blij om. Hij voorzagt dat ze Hem zouden meevoeren om Hem tot koning uit te roepen. En dus trok Hij zich heel alleen weer in het gebergte terug.

¹⁶ En de leerlingen? Ongetwijfeld waren ook zij opgewonden geraakt door het mirakel en dachten zij wellicht dat de grote Dag waarop de Messias zich glorieus zou openbaren reeds aangebroken was... Wel, ze worden door Jezus nogal brutaal afgescheept, lezen we bij Sint-Marcus (6, 45-46), die de herinneringen van Petrus heeft opgetekend. Hij zou hen verplicht hebben aan boord van hun boot te gaan. Johannes laat verstaan dat ze na de broodvermenigvuldiging en het vertrek van Jezus beteuterd stonden te wachten terwijl de menigte zich verspreidde, niet wetend wat de Heer van hen wou. Ze stonden er nog toen de avond viel. Toen zat er niets anders op dan alleen terug te keren: ze daalden af naar het meer en gingen de boot in om terug te varen naar Kafarnaüm. Want nog was Jezus niet bij hen gekomen...

¹⁸ *De zee was onstuimig want er woei een hevige wind.* Hun ervaring zei hen dat de overtocht alsmaar moeilijker zou verlopen. Hun hart was even onrustig als het water! Ze waren nog volop aan het roeien toen ze plots Jezus over het meer zagen wandelen en nabij het vaartuig komen. Ze waren doodsbang. Daarom zegt Hij: « *IK BEN. Weest niet bang.* » Daarop namen ze Hem gewillig in hun vaartuig op en terstond landde de boot aan de kust waar ze op afgestevend waren.

Sint-Jan verhaalt dit nieuwe wonderteken op een neutrale manier, maar toch kunnen we ons het tafereel levendig voorstellen. We hebben bemerkt hoe er plotseling onenigheid rees tussen Jezus en zijn leerlingen, door hun onbegrip; maar daaraan beantwoordt dit wonderbaar teken van zijn vergiffenis en zijn vrede.

[wordt vervolgd]

abbé Georges de Nantes, december 1990

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle.*

Stichter: † Abbé Georges de Nantes.

Hoofdredacteur: Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever: A. Van der Schraelen, Driesheide 45, B-2980 Zoersel.

Abonnement voor binnen- en buitenland: € 15. Steunabonnement: vanaf € 20.

Rekening 000-3302057-80. IBAN: BE47 000 3302057 80. BIC: BPOTBEB1.

Internet: <http://nl.crc-resurrection.org/> – E-mail: hij.is.verrezen@gmail.com